

LONGOS

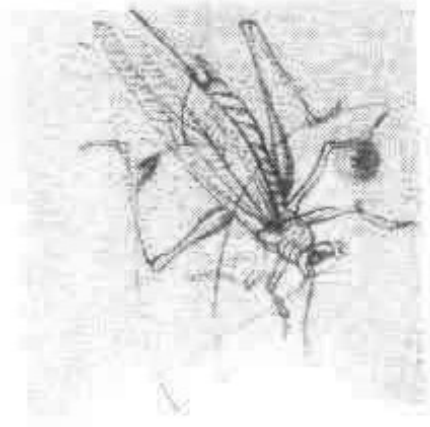
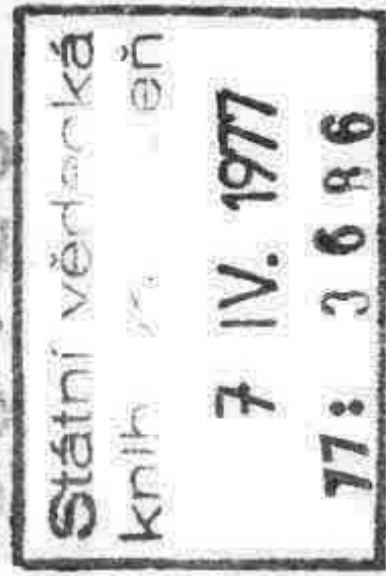
DAFNIS A CHLOÉ

PŘELOŽIL RUDOLF KUTHAN
ILUSTROVALA PETRA OŘEŠKOVÁ

LYRA PRAGENSIS 1976

13628

Tento pastýřský román přednesli v Lyže Pragensis Bohumila Dolejšová, Vladimír Matějček a Otakar Roubínek. Hudbu Františka Kovaříčka pro flétnu a hoboje hráli Jiří Kránek a František Čech. Nastudovala režisérka Věra Kovaříčková.

© Translation Marie Kuthanová, 1976
© Illustrations Petra Orišková, 1976

PROLOG

Když jsem lovil na Lesbu v háji Nymf, spatřil jsem nejkrásnější podívanou, jakou jsem kdy viděl: dílo malířské — historii lásky. Krásný byl také háj oplývající stromovím, kvítím a vláhou: jediný pramen živil tu vše, květiny i stromy; ale rozkošnější byla malba, zachycující s nevýslovným uměním milostné dobrodružství. Na doslech o ní přicházelo sem i mnoho cizinců, jednak vzývat Nymfy, jednak se podívat na obraz. Představoval ženy s jejich novo-

rozeňátky, ženy zavinující je do plének, odložená robátka, kojící je zvlřata, pastýře ujímající se nemluvnřat, dostavenřčka mladých milenců, nřjjezd lupičů, nepřřtelský vpřd.

A kdřž jsem tu k svému podivu spatřil i mnoho jiných výjevů, vesměs milostných, jaia mne touha vyjřdřit slovy, co malba řikř. I vyhledal jsem řlověka, jenž by mi obraz vyložil, a zpracoval jsem řtyři knihy — zřslibný dar Erótovi, Nymřám a Panovř — v přřjemné vlastnictvř všech lidř, jež bude chorému lékem a zarmoucenému útěchou, tomu, kdo miloval, upomřnkou a lásky nezkušenému pouačenřm. Vřdřvř Erótovi nřkdo ještě neunikl, nebo aspoň neunikne, dokud je na světě Krřsa a dokud oči zřř. Nřm pak dopřej bůh rozvřžně vylřcit osudy jiných!

Na Lesbu jest veliké a krásné město Mytiléna; je rozděleno kanřly, do nichž vtékř moř, a ozdobeno mosty z hladkého bílého kamene. Mřř za to, že vidřš ostrov, nikoliv město. Od tohoto města Mytilény, asi dvě stě stadiř daleko, ležely pozemky zřmožného muže — nřdherný to statek: vrchy oplřvaly zvěřř, nřvy pšenicř, pahorky řevou, pastvřny střdy. A moře oplachovalo hebounkř přsek po celě délce pobřřžř.

2 Když v této končině pásal pastýř koz, jménem Lamón, nalezl dětátko, jež kojila koza. Byl tu les, husté ostruží, bloudivý břechan a hebká tráva, na níž děcko leželo. Sem ustavičně koza odbíhají často se ztrácela, své kůzle opouštěla a dlela u nemluvněte. Tu Lamón, jemuž se zanedbávaného kůzlete zželelo, počíhal si na její pochůzky; a když bylo právě o polednách, šel jí po stopě. I spatřil kozu, která rozkročmo stojí nad děckem, ale opatrně, aby mu paznehty neublížila, a dítě, kterák saje bohatý proud mléka jako z prsu matčina. Podívil se přirozeně, přistoupil blíže a nalezl velkého a krásného chlapečka, zavnutého v plénkách ukazujících na osud lepší, nežli je nalezcencův: ležel tu totiž nachový pláštík se zlatou sponou a mečik s rukojetí ze sloni.

3 Nejprve si usmyslil odnést si pouze ony předměty průkazné a o dítě se nestarat; pak se zastyděl, že by

neprojevili ani tolik lidskosti jako koza, vyčkal noci a dopravil všecko ke své ženě Myrtalé — chlapečka, znamení jeho původu i kozu. Když trnula údivem, že kozy rodí také děti, všecko jí vypravoval: jak našel děcko odložené, jak je spatřil sající a jak se zastyděl ponechat je smrti na pospas. Schválila jeho jednání; i uschovají předměty s ním odložené, dítě prohlásí za své a svěří jeho výživu koze. Aby pak také jméno chlapečkovo znělo pastýřsky, rozhodnou se říkat mu Dafnis.

4 Zatím už dvě léta uplynula, a tu se pastýřovi, jenž pásal na pozemcích sousedních a slul Dryas, přihodil podobný nález a podobná podíváná. Byla tam jeskyně Nymf, veliká to skála, uvnitř dutá, zvenčí zaokrouhlená. Sochy nymf samých byly zrobeny z kamene: jejich nohy byly bosé, ruce po ramena obnažené, vlasy až po šíji rozpuštěné, kólem boků

měly pás, kolem brv úsměv: celý jejich postoj představoval taneční rej. Vchod do sluje byl právě uprostřed oné veliké skály. Voda prýštlého tu pramene rozlévala se v potok, takže se před jeskyní prostíral přerozkošný trávník, jehož měkká tráva vláhou bujela. V jeskyni byly uloženy dojačky, flétny, šalmaje a píšťaly, záslibné to dary starších pastýřů.

5 K této svatyni Nymf bez přestání docházela ovce, jež nedávno porodila, takže se už nejjednodušeji myslelo, že se ztratila. Aby jí potrestal a přiměl k dřívějšímu pořádku, Dryas ohnul zelený prut na způsob smyčky a přiblížil se ke skále, aby ji tam polapil. Přistoupiv blíže nespatriil nic z toho, co byl očekával, zato však ovci, která docela po lidsku poskytuje svůj prs k hojnému doušku mléka, a dítě, která ve vsí tihosti dychtivě pije hned z toho a hned z onoho jejího prsu ústy úsměvnými a čistými, neboť když se dítě

dosyta napilo, olizovala mu ovce tvář. Děcko bylo děvčátko a také u něho ležely plénky a předměty průkazné — zlatem vyšívaný diadem, pozlacené střevíčky a zlaté podvazky.

6 Pokládaje nález za cosi božského a příkladem ovce naplněn soucivnou láskou k robátku, vezme je na ruku, nalezené předměty uloží do mošny a modlí se k Nymfám, aby mohl zdárně vychovat jejich chráněného. A když bylo na čase hnát stádo domů, odeběře se do svého obydlí, vypráví ženě, co viděl, ukáže, co našel, a domlouvá jí, aby dítě přijala za dcerku a tajně ji vychovávala za vlastní. A hned byla Napé (tak se žena jmenovala) matkou dítěte, milovala je, jako by se bála, že bude ovci zastíněna, a dala mu taktéž hodnověrné jméno pastýřské — Chloé.

7 Děti tyto velmi rychle rostly a sličnost jevící se u nich převyšovala daleko selský stav. Jemu bylo

již patnácte let a jí o dvě méně, když Dryas a Lamón měli jedné noci takovýto sen: snili, že Nymfy oné jeskyně, kde byl pramen a kde Dryas nalezl děvčátko, odevzdávají Dafnida a Chlou do rukou překrásnému a čilému hošíku s křídly na ramenou, s drobnými střelami a lukem; ten se dotkl jednou střelou jich obou a přikázal, aby od nyníjška pásli stáda, a to Dafnis kozy a Chloé ovce.

8 Tímto viděním ve snách zarmoutili se pastýřové, že také tyto děti, kterým přece jejich plénky slibovaly osud příznivější, mají být pouhými pasáky; právě proto je živili stravou vybranější a vzdělávali je i v psaní a ve všem, co jen bylo na venkově hezkého. Soudili však, že když běží o chráněnce Prozřetelnosti božské, nutno poslechnout bohů. Když si navzájem sdělili své snění a okřídlenému hošíku, jehož jménem označit nedovedli, vzdali obět tam

11 Nymf, vyšlou obě děti se stády, jež měly pásť, a o všem je poučí: o tom, kterak pásť před polednem a kterak pásť, když sluneční žár povolí, kdy hnát k vodě a kdy nazpět k domovu, kdy používat hole pastýřské a kdy stačí pouhé zavolání. Děti s nesmírnou radostí ujaly se stád jakoby vlády nad velkou říší a měly rády kozy i ovce víc, než tomu bývá u pastýřů — dívka, ježto přičítala svou záchranu ovci, hoch z vděčnosti, že ho odkojila koza, když byl odložen.

12 Vesna se probudila a kdejaký květ v lesích, luzích i na horách se rozvíjel. Zněl už bzukot včel, zpěv notujících ptáků a nejmladší jehňátka dováděla. Jehňata skotačila na horách, včelky bzučely v luzích a ptáci se ozývali houštinami. A zatímco všude vládla tak radostná jarní nálada, mladá a něžná dvojice napodobila vše, co slyšela a viděla. Slyšice zpívat

ptáky, zpívali, zřice dovádějící jehňata, svízně skákali a po příkladu včel sbírali květiny, jež si jednak dávali v záhradě, jednak je splétali do věnců a přinášeli Nymfám.

10 Činili všechno společně, neboť pásli hned vedle sebe. Nejednou přiháněl Dafnis některé zbloudilé ovce k ostatním, nejednou Chloé některé opovžlivější kozy sháněla ze srázných svahů. Leckdy jeden z nich hlídal stádo obojí, zatímco druhý byl zabrán svou oblíbenou hračkou. Hry jejich byly pastýřské a dětské: ona odcházel, aby natrhala lodyh asfodelových, pletla z nich sítku na chytání kobylek a při tomto zaměstnání zapomínala na stáda; on opět nařezal tenké třtiny, provrtával jednotlivá kolínka, spojoval je měkkým voskem a cvičil se až do noci ve hře na šalmaj. Nejednou se dělili o mléko i víno a na společnou hromádku ukládali

zásoby potravy z domova přinesené. Věru spíš bylo vidět od sebe odloučené ovce a kozy než Chlou a Dafnida.

11 Zatímco si takto hráli, zosnoval Erós věc velmi vážnou. Vlčice, jež měla mláďata, řádila zle na souš sedlím venkově mezi druhými stády, potřebujícím mnoho potravy na uživení svých mláďat. Sešli se tedy v noci venkované a vykopali jámy, na sáh široké a čtyři sáhy hluboké. Hlínu odnesli daleko odtud a z velké části ji roztrousili; poté položí přes otvor dlouhé kusy suchého dřeva a posypou je zbylou prstí k nerozeznání od půdy někdejší; kdyby byl jenom zajíc tudy přeběhl, praskla dřeva, slabší stébel slámy, a tu se teprve poznalo, že to není země skutečná, nýbrž zdánlivá. Podobných jam vykopali mnoho na horách i v rovině, ale vlčici polapit se jim nezdařilo: prohlédla past, ač chytře nalícenou. Zato mnoho

koz a ovcí přišlo k úrazu, a málem také Dafnis, a to tímto způsobem:

12 Podráždění kozlí bojovně se utkali. Srážka byla příliš prudká, až se jednomu z nich ulomil roh. Bolesti zasupěl a dal se na útěk, ale vítěz běžel mu v patách a honil jej bez ustání. Dafnis, rozmrzen ztrátou onoho rohu a rozzloben smětlostí pronásledovatelovou, popadl klacek a pastýřskou hůl a pustil se za ním. Ježto jeden utíkal a druhý v zlosti ho pronásledoval, ani si hrubě nevěfmali, co mají před sebou; i zřítí se oba dva do jámy, napřed kozel, za ním Dafnis. A to právě zachránilo Dafnida, že padaje sjel po kozlu. Nyní s pláčem čekal, přijde-li někdo, kdo by jej vytáhl. Chloé viděla, co se stalo; přiběhne k jámě a vidouc jej živého zavolá na pomoc jednoho pastýře skotu z blízkých polí. Přišel a sháněl se po dlouhém provaze, kterým by Dafnida z jámy vytáhl.

Ale provazu po ruce nebylo. Tu uvolnila Chloé stuhu ze svých vlasů a podala ji pastýři, aby ji spustil dolů, načech oba, stojíce na samém okraji, táhli: Dafnis, přidržuje se rukama stuhu, již ho vytahovali, dostal se ven. Potom vytáhli též nebohého kozla, jemuž se však oba rohy zlomily; taková pokuta stihla přemोženého soupeře. Dali ho odměnou za zachránění pastýřovi, aby jej obětoval, a kdyby kdo z domácích kozly pohřešoval, chtěli předstírat loupežný vpád vlků. Nato se vrátili, aby se poohlédli po svých ovcích a kozách. Seznali, že kozy i ovce se pasou v náležitém pořádku; sedli si tedy k dubovému kmeni, aby se podívali, neublížil-li si Dafnis pádem někde na těle. Nebyl nikde poraněn ani nekrvácel, zato však měl ve vlasech a po celém těle spoustu hlíny a bláta. Rozhodl se, že se vykoupá, dřív než se Lamón a Myrtalé o příhodě dovědí.

13 Když přišel s Chloou k svatyni Nymf, v níž byl pramen, odevzdal jí své roucho i mošnu v úschovu, sám přistoupil k prameni a omýval si vlasy a celé tělo. Měl vlasy černé a bohaté a tělo sluncem osmahlé; na první pohled se zdálo, že je to stín jeho temných vlasů. Ale zrakům Chloiným zdál se Dafnis krásný, a ježto se jí dříve krásným nejevival, přičítala krásu lázni. Když pak mu omývala záda, cítila pod rukou jeho měkké maso; i dotkla se potají několikrát sebe samé, zkoušejíc, je-li Dafnidovo snad jemnější. Poté, ježto se slunce právě chýlilo k západu, odehnali stáda domů a Chloé nepocítila nic zvláštního kromě touhy spatřit zase Dafnida, jak se koupá. Jakmile nazítrí přišli na pastviště, usadil se Dafnis pod známým dubem a jal se hrát na šalmaj, dohlížeje při tom na kozy, které tu ležely, jako by naslouchaly jeho písním. Chloé seděla blízko něho a hleděla rovněž na stádo

ovcí, ale více zírala na Dafnida. A opět se jí zdál krásný, když tak hrál, a zase přičítala jeho krásu hudbě; i chopila se po něm také šalmaje, jestli snad rovněž zkrásní. Potom ho přemluvila, aby se zase vykoupal, dívala se naň, když se koupal, a při tom se ho dotýkala, načež se s ním vrátila — a opět naděna. A toto nadšení bylo začátkem lásky. Co se s ní děje, ovšem nevěděla, jsouc mladou dívkou, vychovanou ve venkovské nevědomosti, která ještě od nikoho neslyšela slovo „láska“. Smutek zastřel její duši, její pohled byl plachý a příliš často hovořila o Dafnidovi; jídla nedbala, v noci nespala, stáda si nevěšovala. Hned jí bylo do smíchu, hned do pláče, brzy zahálela, brzy poskakovala, v tváři bledla a zase hořela ruměncem. Ani jalovička střechkem bodnutá podobně nevyvádí. Jednou, když osaměla, napadly jí takoveto myšlenky:

14 „Jsem zajisté nyní nemocna; jaká však je to nemoc, nevím. Cítím bolest, a přece nemám ránu; je mi smutno, a přec jediná ovce mi nezašla; je mi horko, a sedím v takovém stínu. Kolik už trnů mě často podrásalo, a neplakala jsem! Kolik včel mi dalo žihadlo, a přece jsem jedla! Tohle tedy, co mi probodává srdce, musí být ostřejší než všechno předešlé. Krásný je Dafnis, neméně květiny; krásně zní jeho šalmaj, neméně zpěv slavičí. A přec — květin a slaviček nedbám. Kéž bych byla jeho šalmaj, aby do mne dýchal; kéž jeho kozičkou, aby mne pás! Ó, ničemná ty vodo! Jen Dafnidovi jsi krásy přidala, já — marně se v tobě vykoukala. Musím zahynout, milé Nymfy, a ani vy už nezachráníte pannu, která u vás byla odchována. Kdo vás potom bude věncit, kdo bude krmit nebohá jehňata? Kdo bude opatrovat hovornou kobytku, kterou jsem po velké námaze

chytila, aby mne uspávala svým cvrkáním u sluje? Teď kvůli Dafnidovi nemohu spát, a ubohá cvrká nadarmo!“

15 Takové bylo její strádání, takové i hovory, když hledala slovo „láska“. Ale onen pastýř Dorkón, jenž Dafnida i s kozlem vytáhl z jámy, hned od onoho dne vzplanul k Chloi láskou; byl to mladík s prvním chmýřím na tváři a znal již lásku víc než podle jména. Po nějaké době rozhořel se v srdci ještě více a usmyslil si, málo si děláje z Dafnida pro jeho mládí, že musí dojít cíle, ať už dary, či násilím. Nejprve jim přinesl dary — jemu pastýřskou šalmaj o devíti píšťalách spojených nikoli voskem, nýbrž kovem, a dívce kůži z koloucha, jakou nosí bakchantky, barev tak živých, jako by ji namaloval. Od té chvíle pokládán za přítele; tu poněáhu Dafnida zanedbával, Chloi však přinášel den co den tu jemný sýr, tu květinový

věmec nebo zralé jablko. Jednou přinesl jí dokonce koloucha a mladá ptácata z pohorských lesů a polacený pohár. Dívka, neznalá úkladů lásky, s radostí přijímala dary, tím spíše, že teď i sama mohla leccos darovat Dafnidovi. Než také Dafnis už měl poznat skutky lásky; došlo totiž jednou mezi Dorkónem a jím k rozepři o krásu: rozhodčím byla Chloé a vítězi určen v odměnu Chloin polibek. Nejprve promluvil Dorkón takto:

16 „Já, panno, jsem větší než Dafnis; jsem pastýřem skotu — on pouze koz, i vynikám nad něho o tolik, oč skot nad kozy. Jsem bělostný jako mléko a rusý jako klasy v dobu žní. Mne kojila matka, nikoli zvíře. On je malý, bezvousý jako žena a černý jako vlk. Pase kozy a páchne po nich strašně. A je chudý, že ani psa neuživí. Jestliže dokonce, jak říkáš, odkojila ho koza, pak se asi v ničem neliší od kůzlete.“

Tak asi hovořil Dorkón; po něm ujal se slova Dafnis: „Mne odkojila koza, právě jako Dia. Pasu ovšem kozy, ale budou brzy statnější než leckterí býci; nepáchnu však po nich — stejně jako Pan, ač z velké části je kozlem. Zavděk беру sýrem, chlebem pečným na rožni a blým vínem — stravou zámožných venkovanů. Jsem bezvousý, tak jako Dionýsos; jsem tmavý, stejně jako hyacint; a přece je Dionýsos nad Satyry, hyacint nad lilie. Tenhle však je ryšavý jako liška, bradatý jako kozel a bledý jako panička z města. A máš-li koho políbit, u mne políbíš ústa, u něho chlupy na bradě. Nezapomeň, ó panno, že i tebe kojila ovce, a přece jsi krásná!“

17 Teď už nemeškala Chloé déle: potěšena chválou a dávno již plna touhy políbit Dafnida, vyskočila a dala mu polibek neumělý sice a neobratný, ale takový, že duši musil roznítit. Dorkón odběhl odtud

rozzloben, aby hledal jinou cestu v lásce; Dafnis pak, jako by nebyl ani polsben, nýbrž užtknut, rázem se zasmušil, co chvíli cítil, jak ho mrazí a jak mu srdce buší, toužil viděti Chlou a pohledem na ni se zardíval. Poprvé se tehdy podívil, jak její kadeř je rusá, její oči velké jako oči jalovičky a obličej vpravdě bělostnější než kozí mléko, jako by byl tehdy poprvé zraku nabyt a předtím býval slepý. Od té chvíle ani potravu nepřijímal, ledaže si vzal jen sousto, ani nápoj, ledaže, když byl nucen, svlažil jenom rty. Dříve hovornější než luční kobylinky, býval zamlklý; dříve dováděivější než kozy, býval teď liknavý. Stáda si nehleděl, svou šalmaj pohodil. V tváři byl bledší než létem vyprahlá tráva. Jedině k Chloi býval hovorný. A když byl někdy sám — bez ní, říkával si v duchu:

16 „Jak to na mne působí Chloin polibek? Její

rty jsou něžnější než růže a ústa sladší než med, její polibek však je trpčí než včelí žahadlo. Často jsem políbil kůzlata, často líbal i mladé psíky a koloucha darovaného Dorkónem; ale její polibek je něco zvláštního: dech se mi tají, srdce prudce buší, má duše chřadne, a přece zas a zas toužím po polibku. Ó neblahé moje vítězství! Ta divná nemoc, již ani podle jména neznám! Což snad Chloé, dřív než mě políbila, požila jedu? Čím to tedy, že nezemřela? Ach, jak pějí slavíci, a moje šalmaj mlčí! Jak dovádějí kůzlata, a já tu zahálím! Jak se rozvíjejí květy, a já ani nepletu věnce! Kvetou fialky i hyacint, a Dafnis chřadne. Což snad Dorkón přece jen mě na konec krásou zastíní?“

19 Taková byla muka i hovory dobrého Dafnida, neboť tehdy poprvé lásky okoušel slovem i skutkem.

Tu pastýř Dorkón, Chloin milovník, vyléhal si

Dryanta, když nedaleko vysazoval odnože révy, šel k němu a nabídl mu několik výborných sýrů; znal se s ním dobře už odedávna, když ještě Dryas pál stáda. Po takovémto úvodu zavedl řeč na Chloin snátek. I slíbil, že dá Dryantovi jako pastýř skotu mnoho skvělých darů, dostane-li Chlou za ženu; spřežení volů do pluhu, čtyři roje včel, padesát mladých štěpů, hovězí kůži na obuv a rok co rok jedno odstavené tele. Málo věru scházelo, že Dryas, dary zlákan, k snátku přivolil. Potom však uváživ, že si dívka zaslouží lepšího ženicha, a také z obavy, že kdyby se věc prozradila, mohla by pro něho mít neblahé následky, snátku se vzepřel, posíl Dorkóna o prominutí a jmenované dary odmítl.

20 Když tak Dorkónovi podruhé sklaplo a když své znamenité sýry obětoval nadarmo, rozhodl se udeřit na Chlou násilím, až bude sama. Vyzoroval, že

oba vodí denně stáda k vodě, a to jednou Dafnis, podruhé dívka; i zosnuje lest vskutku pastýřskou. Vzal kůži velkého vlka, jež kdysi býk v boji za své krávy roby usmrtil, a přetáhl si ji přes tělo, takže mu zakryla hřbet až k nohám; její přední nohy si roztáhl přes ruce, zadní přes stehna až k patám a rozevřela tlama zakrývala mu hlavu jako přílba těžkého oděncova. Vyzbrojiv se takto, jak nejlépe dovedl, na opravdového dravce, odeběře se k prameni, odkud kozy i ovce po pastvě pávaly. Pramen byl v hluboké úžlabině a celé jeho vúkolí bylo zarostlé bujnými trnami, ostružím, bodlácím a nízkým jalovcem. Snadno tu mohl číhat v záloze i opravdový vlk. Zde se Dorkón ukryl a vyčkával chvíle, kdy stáda pila. Měl pevnou naději, že svou podobou Chlou poděsí a pak se jí násilím zmocní.

21 Krátká doba uplynula a Chloé hnala stáda

k prameni; Dafnis však zůstal, kde byl, aby nařezal svěží zeleně na potravu kůzlatům, až se vrátí z pastvy. Psi, strážcové ovcí a koz, šli za dívkou a s ostražitostí psům vlastní sledili vůkol; tu vystopovali Dorkóna, když se právě chystal k útoku na dívku, a se zlostným štěkotem vrhli se naň jako na vlka. Obklíčili ho, a dříve než mohl zděšením vůbec povstat, hryzali mu do kůže. Nějakou chvíli ležel zticha v houštině, ježto jej chránila přehozená kůže, a také ze strachu před prozrazením; ale když Chloé, prvním pohledem na něj poděšená, jala se volat Dafnida na pomoc, a když mu psi strhovali kůži a chňapali už po těle, tu s úpěnlivým voláním prosil o pomoc dívku i Dafnida, v té chvíli už přítomného. Oba tedy ihned obvyklým zavoláním psy uchlácholili a Dorkóna, pokousaného na stehnech i ramenou, odvedli k prameni, omyli mu rány, kde psí zuby pronikly kůží,

a přiložili na ně rozžvýkanou zelenou jilmovou kůru. Z neznalosti milostných dobrodružství pokládali přestrojení za vlka za pouhý pastýřský žert; nehněvali se tedy na Dorkóna, ba ještě ho chlácholili, na kus cesty dovedli a propustili.

22 Když Dorkón v nebezpečí tom jen tak že vyzl ze chřtánu psiho, nikoliv — jak se příslovečně říká — ze chřtánu vlčího, jal se ošetřovat své rány. Zatím Dafnis a Chloé měli až do noci mnoho co dělat, aby sehnali rozplašené kozy a ovce; neboť zvířata, postrašena vlčí kůží a poděšena štěkáním psů, dílem se rozběhla na skály, dílem zaběhla až k samému moři. Byla sice naučena poslouchat jejich zavolání, dávala se uchlácholit zvuky šalmaje a shromažďovala se na pouhé zateskání, ale tenkrát jako by jim strach odňal úplně paměť. Jako zajíce musili je hledat po stopě a jen stěží je přivedli do chlévů.

Pouze tuto noc usnuli oba tvrdým spánkem: únava po práci byla jim lékem v útrapách lásky. Když pak se opět rozednilo, bylo jim u srdce zase jako dřív: radovali se, když se uviděli, truchlili, když se rozloučili, bylo jim teskno, toužili, aniž věděli po čem. Jen tolik jim bylo jasno, že jeho zkázoou byl polibek, její pak ona koupel. A doba roční je rozněcovala ještě mimo to.

23 Prchla vesna, nadcházelo léto a vše až kypělo silou plodivou — stromy v nádheře ovoce, nivy v rouše osení. Líbezný byl cvrkot cikád, sladká byla vůně plodů a roztomile zněl bekot stád. Zdálo se, že i klidně plynoucí řeky zpívají, větry vanoucí piniemi že hrají na šalmaj, jablka v milostné rozkoši že kle-sají k zemi a že slunko touhou po kráse chce kdekoho vysvléci. Tím vším i Dafnis rozněcován vcházel do řek a koupal se, hned zase chytil ryby, vodou se

kmitající, leckdy se i napil, aby uhasil ten vnitřní žár. Zato Chloé, když podojila ovce a většinu koz, mívala namnoze velkou potíž se srážením mléka: mouchy zle ji soužily, a když je odháněla, štípaly ji. Po práci umyla si tvář, věncila se snítkami pinie, opásávala se koží kolouši a ze džbánu naplněného vínem a mlékem popijela společně s Dafnidem.

24 Kdykoliv nadešlo poledne, ocitaly se zraky obou v pokušení: dívka, vidouc Dafnida obnaženého, všímala si jeho kvetoucích půvabů a trápila se, že nemůže ani kousku jeho těla pohanět; Dafnis pak, kdykoliv ji uzřel v kůži kolouši a ověncenou pinií, kterak mu podává džbánek, blouznil, že je to jedna z Nymf tam ve slují. Tu jí brával věnec piniový z hlavy a sám se jím věncil, když jej předtím poclo-val; ona zase oblékala si jeho roucho, zatímco se vy-svléčen koupal, a taktéž je dříve políbila. Leckdy

házivali po sobě jablky, jeden druhému rozčesávali kadeře a zdobili hlavu. Chloé přirovnávala jeho vlasy k myrtě, ježto byly tmavé, Dafnis opět její obličej k jablku, ježto byl bělostný a do růžova. Také ji učil hrát na šalmaj; a sotvaže do ní zafoukala, brávil jí šalmaj z rukou a sám svými rty přejížděl její píšťaly, jako by dívku poučoval, jak má hrát. Ve skutečnosti dával jí takto hezky nenápadně po šalmaji polibky.

25 Když jednou hrál o polednách na šalmaj a stáda ve stínu odpočívala, Chloé znenadání usnula. Dafnis to zpozoroval, odložil šalmaj, a že se nemusil nikoho ostýchat, pásl se dychtivým pohledem na ni, přičemž k ní tichounce hovořil: „Jak dřímají její oči! Jaká vůně vane z jejích úst! Ani jablka ani růžové keře nemají takové. Ale bojím se je políbit: ten polibek zraňuje srdce a jako čerstvý med působí

šlenství. Také se obávám, abych ji polibkem neprobudil. Ó žvanivé cikády! Svým hlučným cvrkotem ji ani spát nenechají. A kozli ještě se perou, až jim rohy rachotí! Jsou ale ti více zbabělejší než lišky, že si je už dávno neodnesli!“

26 Zatímco tak hovořil, jedna cikáda, prchajíc před vlašťovkou, která ji chtěla chytit, spadla Chloei právě za nádra. Vlašťovka, ženoucí se za ní, nemohla jí ovšem polapit, ale jak se v rozletu až k dívce přiblížila, dotkla se jejích líc. Dívka nemajíc tušení, co se zběhlo, s hlasitým výkřikem se vytrhla ze spaní. Vidouc vlašťovku, dosud nablízku poletující, a Dafnida, jak se její úzkosti směje, přestala se bát a protírala si ještě ospalá očka. Tu se ozvala cikáda z jejího záhradří jako prosebník nějaký, projevující vděčnost za svou záchranu. Znovu vykřikla Chloé a Dafnis se dal do smíchu; potom — spíše pod záminkou — sáhl jí

za řadra a vyňal ubohou cikádu, neumlkající ani v jeho pravici. Chloé se pohledem na ni zaradovala, vzala ji a políbila a uložila povídavé zvířátko opět v záhradě.

27 Jednou zaslechli z lesa dumné a prosté volání divokého holuba. Chloé si přála rozumět těmto zvukům; i poučil ji Dafnis vyprávěním známé báje: „Byla kdysi panna zrovna jako ty, panno, tak sličná a tak mladá, a pásla mnoho krav. Byla však také nadána zpěvem; krávy s rozkoší naslouchaly jejímu umění a nikdy je nevodila na pastvě ranami hole nebo údery bodce: sedla si pod pinii a ověčena její snítkou, opěvovala Pana a Pinii. A kravky se od zpívající ani nehnuly. Nedaleko odtud pásal skot hoch, rovněž krásný a zpěvem nadaný jako panna, jenž se ozýval o závod s její písní, ale hlasem silnějším, že byl muž, a sladším, že byl ještě chlapcem. Dokonce

zlákal tak osm jejích nejlepších krav k stádu vlastnímu. Tu panna, roztrpčena ochuzením svého stáda i svou porážkou ve zpěvu, modlila se k bohům, aby ji, dřív než přijde domů, změnili v ptáka. Vyslyší bohové dívku a učiní ji tímto ptákem, zpívajícím — jako kdysi ona — na horách. A podnes ještě svým zpěvem hlásá ono neštěstí: hledá své zbloudilé kravky.“

28 Takových zábav jim dopřávalo léto. Když pak na podzim už uzrály hrozny, přistali v této končině tyřtí lupiči, a to na kárské lodici, aby se nepoznalo, že jsou cizinci. Vystoupili, ozbrojeni tesáky a polopancíři, a uloupili vše, co jim přišlo do rukou: libovonné víno, spousty pšenice a med v plástvích. Odehnali i některé kusy ze skotu Dorkónova, ba zmocnili se samého Dafnida, zatímco bloudil smuten při moři; Chloé totiž, že byla dívka, vyháněla Dryantovy ovce

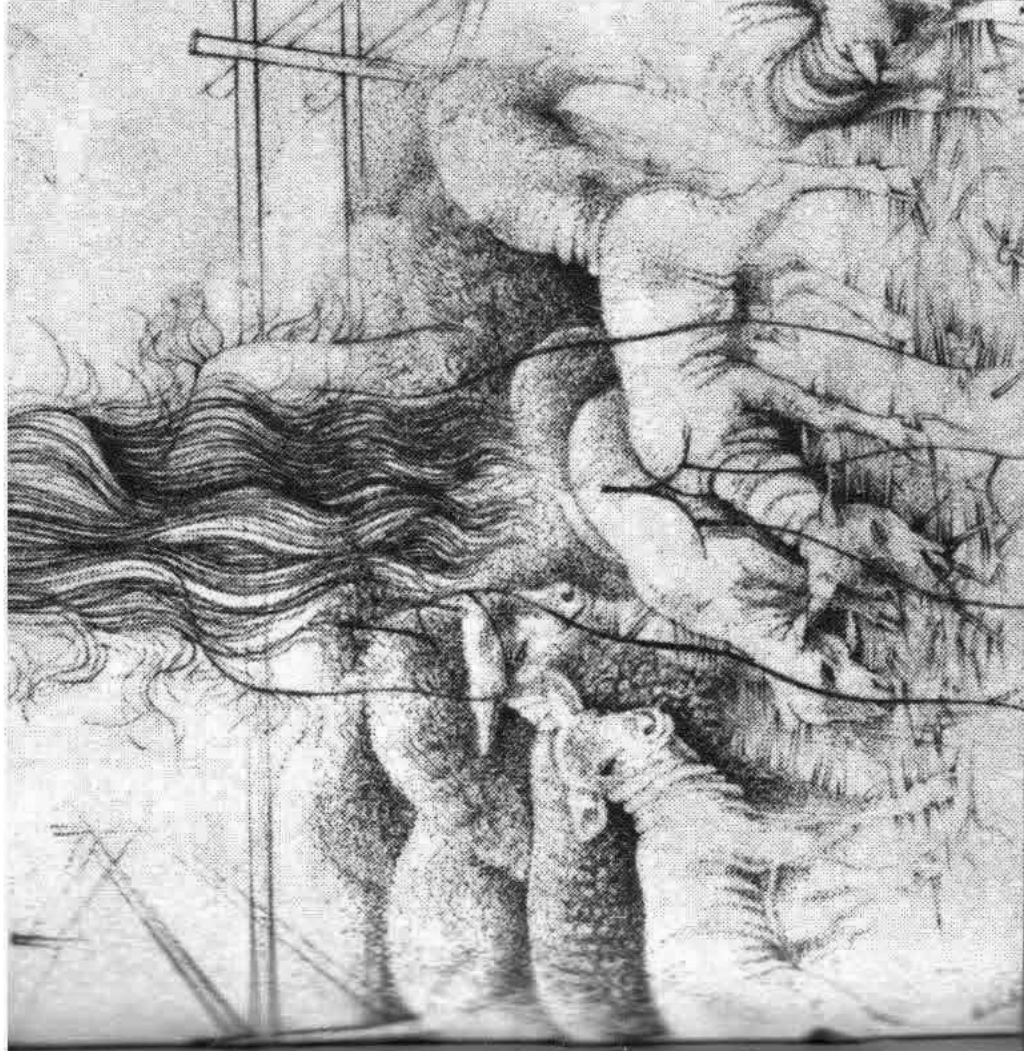
vždy o něco později — ze strachu před nevázaností pastýřů. Sotva lupiči zahlédli krásně urostlého mladence, který jim stál za víc než celá polní kořist, nestarali se už dále o nic, ani o kozy ani o ostatní pole, a vlekli jej k lodi zoufale plačícího a hlasitě volajícího Chlou. Právě odvázáli lano, chopili se vesel a vyjžděli na moře; tou dobou Chloé sem hnala stádo, nesouc Dafnidovi darem novou šalmaj. Spatří poděšené kozy a zaslechne Dafnida, jak ji volá vždy víc a víc, i nechá ovce ovcemi, odhodí šalmaj a rozběhne se k Dorkónovi požádat ho o příspěvní.

29 Avšak Dorkón ležel ukrutně ztloučen od loupežníků, dýchal slabounce a silně krvácel z ran. Když spatřil Chlou, někdejší láskou mu v očích zazářilo a pravil: „Chloé, za chvíli zemřu. Že jsem skot bral v ochranu, utloukli mě bezbožní lupiči jako zvíře. Ty však zachraň svého Dafnida, mne pomsti a ty

padouchy znič! Naučil jsem své kravky poslouchat písně mé šalmaje a chodit za ní, ať se pásly sebedál. Jdi, vezmi tuhle šalmaj a zapískej na ni onu píseň, již jsem já kdysi učil Dafnida, a Dafnis tebe; o ostatní se postará šalmaj a krávy, jež tam najdeš. Šalmaj samotnou, na níž jsem ve hře předčil mnoho pastýřů skotu i koz, věnuji tobě. Za to však mě polib, dokud ještě žiji, a až zemřu, opláč mě! A až uzříš, jak někdo jiný pase tyto krávy, vzpomeň si na mne!“

30 Po těchto slovech ji Dorkón naposled polbil, odmlčel se a vypustil duši, nepřeziv polibku ani o chvíli. Chloé vzala šalmaj, přiložila ji ke rtům a zapískala ze vší síly: zaslechnou ji krávy, poznají píseň, zabučí a jedním úprkem pádí do moře. Ježto prudce skočily k jednomu okraji lodky, až se moře jejich dopadem hluboko rozestoupilo, lodice se převrátila a zmizela v jícnu rozvířených vln. Všichni z ní vypad-

nou, ale s různou nadějí na vyvážnutí: lupiči byli vyzbrojeni tesáky, oblečení v šupinaté polopancíře a měli boty až do polou lýtek; Dafnis byl bos, ježto pásl na pláni, a napolo svlečen, ježto počasí bylo stále ještě parné. Neplavali tedy lupiči příliš dlouho: zbraně je stáhly do hlubin; naproti tomu Dafnis lehce svlékl svůj šat, nicméně plování mu působilo obtíže, neboť až dosud plaval jen v řekách. Záhy však nutnost ho poučila, co činit: vrhl se doprostřed krav, dvou z nich se chopil rukama za rohy a takto — mezi nimi — dal se unášet pohodlně a bez obtíží, jako by řídil vůz. Dobytek plave lépe než člověk, jedině vodním ptákům a ovšem rybám se nevyrovná. Také by nikdy při plavání nezahynul, kdyby se mu paznehty nerozmočily a nepoškodily. O tom svědčí výslovně až na dnešní časy mnohá místa mořská zvaná „Dobytčí brody.“

31 A tak byl Dafnis zachráněn, když proti všemu očekávání vyvázl z dvojího nebezpečí, z rukou lupičů a z trosk lodních. Když vystoupil na břeh a našel zde Chlou, jak se směje a slzí zároveň, vrhl se jí na prsa a vypytał se, jak jí napadlo zapískat. A dívka mu všechno vyprávěla: jak běžela k Dorkónovi, o dovedném kousku jeho krav, jak jí nařídil Dorkón zapískat a jak zemřel; jen o polibku se ze studu nemíněla. Rozhodli se, že vzdají poctu svému dobrodinci; i šli s příbuznými Dorkónovými a nebožáka pohřbili. Navršili mu vysokou mohyлу, vysázeli tu množství štěpných stromů a zavěsili mu na ně prvotiny polních plodin; také tu ulili mléka, rozmáčkali hrozny a mnoho šalmají tu zlámali. Ozvalo se i žalné bučení skotu, jenž při tom nápadně v jednom zmatku pobíhal; i hádali ovčáci a pastýři koz, že je to pohřební nářek skotu nad zemřelým pastýřem.

32 Po pohřbu Dorkónově odvedla Chloé Dafnida k Nymfám do sluje a umyla jej. Tehdy poprvé před zraky Dafnidovými také sama se vykoupala — bělostná a krásou zářící, že jí koupele věru ani nebylo potřebí. Poté nasbírali květin, kolik jich tou dobou ještě kvetlo, ověnčili sochy a Dorkónovu šalmaj pověsili na skalní stěnu v záslibný dar. Nato se šli poohlédnout po svých kozách a ovcích. Zvířata vesměs odpočívala, ani se nepásala, ani nebečela: nejspíše se jim stýskalo po zmizelém Dafnidovi a Chloi. Sotva se oba objevili a obvyklým způsobem na ně zavolali a zapískali, ovce povstaly a pásly se, a kozy dováděly v bujném veselí, jako by jásaly nad chráněním známého jim pastýře. Ale Dafnis se marně nutil do radostné nálady: od chvíle, kdy uzřel Chlou v její nahé, dosud nevídané krásě, trápil se v duši, jako by jí šířal nějaký jed. Hned prudce oddecho-

val, jako by ho někdo pronásledoval, hned zas dechu popadal, jako by jej byl prve vyplýtlval na šílený běh. Ona koupel zdála se mu děsnější než moře: bylo mu, jako by jeho duch pořád ještě dlel tam u loupežníků; neboť byl mlád, nezkušený a neznal dosud lupičské kousky Erótovy.

1. Už vrcholil podzim a kvapem se blížilo vinobraní a kdekdo po venkově byl na nohou. Jeden chystal vinné kádě, druhý čistil sudy, třetí pletl koše, jiný sháněl nožík na řezání hroznů, ten zase kámen, kterým se vinné hrozny lisují, a jiný lámal na kusy suché klestí, aby mohl v noci za svitu pochodně nosit vinný mošt. Tu také Dafnis a Chloé nechali svých ovcí a koz a podali si navzájem pomocnou ruku: Dafnis nosil hrozny v koších, házel je do kádí,

vyšlapával a nosil víno do sudů; Chloé opět chystala sběračům hroznů jídlo, nalévala jim vína staršího a obírala révu, pokud byla nižší. Révovi na Lesbu je většinou nízké; nevyhání do výše ani neopíná stromy, nýbrž rozkládá své odnože při zemi a plazí se jako břechtan; na jeho hrozen by dosáhlo i nemluvně, sotvaže mu uvolnili ručky z plének.

2. A jak už tomu bývá o slavnosti Dionýsově a při výrobě vína — ženy, pozvané při té příležitosti ze sousedství na výpomoc, házely očima po Dafnidovi, lichotice mu, že prý se krásou vyrovná Dionýsovi. Jedna ze smělejších Dafnida dokonce políbila a pokoušela ho, což Chlou trápilo. Mužové v kádích doráželi zas všelijakými hovory na Chlou a zběsile na ni vyskakovali jako Satyři na bakchantku, přejíce si být ovce, který by pásla. Tu se opět dívka bavila a Dafnis byl smuten. Už si oba přáli, aby bylo rychle

po vinobraní, aby se mohli opět odebrat do známých míst, kde by místo drsného skřeku zaznívala šalmaj nebo mečení stád. Po několika dnech, když byly révy obrány, mošt uložen do sudů a když nebylo již potřebí tolika pilných rukou, vyháněli zase stáda na pláň. A s jásavou radostí klaněli se Nymfám, ne- souce jim hrozny na révových snítkách — prvotiny vinobraní. Ani předtím však nikdy je nemíjeli bez povšimnutí: vždycky, dříve než začali pást, dlívali u nich na modlitbách a cestou z pastvy opět se jim klaněli a pokaždé jim něco přinášeli, květinu, ovoce neb zelenou haluz nebo úlitbu mléka. Však se jim za to později dostalo od bohů odplaty. Tenkrát pak, ježto — jak se příslovečně říká — „pes byl puštěn z řetězu“, skotačili, hráli na šalmaj a zpívali a pouštěli se do křížku s kozly a s ovceři.

3 Za takového zábavy přistoupí k nim stařec v ko-

žichu z kozí srsti, obutý v hrubé selské boty a s tlumokem, starým už tlumokem na zádech. Přisedl až k nim a pravil: „Jsem starý Filétas, milé dítky. Mnoho jsem se těmto Nymfám nazpíval, mnoho se nahrál na šalmaj tam tomu Panovi a četné stádo skotu vodil pouhými zvuky svých písní. Přicházím, abych vám zjevil, co jsem spatřil, abych vám oznámil, co jsem slyšel. Mám zahradu, vlastní rukou pěstěnou: od té doby, co jsem zestárl a přestal pást, vzdělávám si ji sám. Mívám v ní v každou dobu roční všecko možné: zjara růže, lilie, hyacint a fialky obojího druhu; v létě máky, hrušky a veškerá jablka; teď na podzim révu, fíky, granátová jablka a zelené myrty. Do mé zahrady se zrána sletují hejna ptáků: jedni se tu živí, druzí zpívají; je hustě stromy zakryta a zastíněna a svažována třemi prameny. Kdybych strhl její zídku, vypadala by jako háj.

4 Když jsem dnes o polednách do ní vkročil, zahlédlu pod granátovými jabloněmi a myrtovými keři hošíka s myrtami a jablky v rukou. Byl bělostný jako mléko, vlasů zlatých jako oheň a leskl se, jako by se právě vykoupal. Byl nahý, byl sám a hrál si jako by sbíral ovoce ve vlastní zahradě. Vyřítíl jsem se naň, abych jej chytil, neboť jsem se bál, že mi zláme svévolně myrty a granátové jabloně. Leč hoch mi mrštně a lehce unikal, jednou pod růžové keře, pak zase do hustého máku jako mládě koroptví. Už jsem se přec tolik natrmácel honbou za mladými kůzlaty, tolikrát se znavil během za malými telaty; leč tohle bylo nějaké prohnané stvoření a ne a ne je chytit. Unavil jsem se, vždyť jsem stařec, a opřen o hůl byl jsem na stráži, aby mi neunikl, a zároveň jsem se ho vyptával, komu ze sousedů náleží a s jakým úmyslem obírá cizí zahradu. Neodpověděl; stanul pouze blízko

mne, usmíval se nevýslovně mile, házel po mně myrtami a všelijak mne chlácholil, abych se už nehněval. Prosil jsem ho tedy, aby se dal vzít do náručí a již se nebál, ba přísahal jsem při myrtách, že ho opět propustím a ještě mu přidám jablek obyčejných i granátových a že rád mu dopřeji, aby kdykoliv česal mé stromky a trhal si květiny, jen když od něho dostanu jedinký polibek.

5 Tu se zasmál zvonivě a promluvil ke mně hláskem, jaký nevydává vlaštovka ani slavík ani labuť, zestárnou-li jako já: „Pro mne ovšem, Filéto, není námahou tebe polibit — toužím po polibku více než ty po mladosti; leč uvaž, zda je to dar tvému věku se hodící: vždyť po jednom takovém políbení tvé stáří nebude ti pomocníkem v další honbě za mnou. Stěžímě chytí i jestřáb a orel, ba i jiný pták, je-li jaký ještě hbitější. Nejsem děcko, třebaže dětsky vypadám:

jsem starší než Kronos, ba starší než veškeren čas. Dobře vím, jak jsi zamlada pásal rozběhlé stádo skotu tam v té dolině; já sedal u tebe, kdyžs hrával na šalmaj u oněch buků a byls tehdy zamilován do Amaryllidy. Leč tys mne nevidal, ač jsem stával u samé dívčiny. Já to byl, jenž ti ji dal, a dnes — máš z ní syny, řádné pastýře skotu a rolníky. Nyní mám na starosti Dafnida a Chlou; a kdykoliv je zrána svedu dohromady, chodívám do tvé zahrady, těším se z květín a stromků a koupám se v těchto pramenech. A proto právě jsou tak půvabné ty květiny i stromky, že jsou zavlažovány mými koupelemi. Pohled, že není zlámán ani jeden z tvých stromků, utržen ani jediný plod, pošlapán ani kořínek tvých květín a ani jeden z pramenů že není zakalen. A buď rád, že z lidí zestárých ty jediný uzřels tohoto ho-
šíka!

6 Po těchto slovech vyskočil jako slavičí mládě na myrtové keře a sněť po sněti vylézal hustou zelení až k vrcholku. Tu jsem zahlédl také křídélka na jeho ramenou, drobný luk uprostřed křídel a ramíněk a záhy mi všecko zmizelo z očí. A neklame-li mne má hlava šedivá a stářím-li jsem nezdeřinštěl, jste nasvěceni, milé děti, Erótovi a Erós má vás na starosti.“

7 Oba s velikou radostí mu naslouchali, jako by vyprávěl pohádku, a nikoliv skutečný příběh, a vyptávali se pak, co je tedy Erós, zda hoch či pták, a jaká je jeho moc. Tu jim opět řekl Filéas: „Erós je bůh, milé děti, mladistvý, krásný, okřídlený; proto se raduje z mládí a honí se za krásou a okřídluje duše. Jeho moc je větší než samého Dia: vládne živly, vládne hvězdami, vládne bohý jemu podobnými, a to mocněji než vy svými kozami a ovceři. Všechno

kvítí je dílem Erótovým; tyhle stromky jsou jeho vytvořem. Působí, že řeky plynou a větry vanou. Všiml jsem si býka, když miloval: bučel jako střechem bodnutý; také kozla milujícího kozu: následoval ji kamkoliv. Také já jsem býval mlád a miloval Amarylidu: nedbal jsem jídla, nedotkl se nápoje a spánek mě mýjel. Má duše byla smutná, srdce mi bušilo a mráz mnou zachvíval; křičel jsem, jako by mě bili, mlčel jsem jako zabitý, vrhal se do řek, jako bych planul. Vzával jsem o pomoc Pana, jenž sám přece také miloval Pinií; velebil jsem Echó, jež po mně volala jméno Amarylidino; zlámal jsem své šalmaje, jež vábily sice můj skot, ale Amarylidu ke mně nepřivedly. Není totiž proti Erótovi léku, jenž by se dal pít nebo požit nebo písní vyjádřit: je jím pouze políbek, objetí a sblížení nahých těl.“

8 Tak je Filétas poučil, a dostav od nich několik

„čyrů a odrostlé kůzle, rozloučil se s nimi. Tehdy poprvé uslyšeli jméno „Erós“, a když osaměli, smutek sklíčil jejich duši. S nocí vrátili se do svého obydlí a srovnávali s tím, co slyšeli, své vlastní zkušenosti: „Milující se souží: my rovněž. Jídla nedbají; podobně i my už dávno. Nemohou spát; tak je tomu teď i s námi. Mají pocit, že hoří; také v nás je ten žár. Touží se navzájem vidět; proto se nemůžeme ani dočkat rozednění. Je to asi láska; milujeme jeden druhého a ani nevíme, že je to láska a my že jsme milenci. A proč se jí soužíme? Proč hledáme druh druhá? Ryzí pravdu mluvil Filétas. Ono dítě z jeho zahrady zjevilo se už otcům našim tenkrát ve snách a přikázalo nám pást stáda. Jak jenom je chytit? Je malé a prchne. A jak mu uniknout? Má křídla a kdekoho dohoní. K Nymfám se musíme utéci o pomoc! Než ani Filétovi, když miloval Amarylidu,

Pan přece nepomohl. Musíme tedy hledat léky, o nichž se zmínil: je to polibek, objetí a sblížení nahých těl na zemi. Sice už mrzne, ale vydržíme to právě jako Filéas.“

9 To byla jejich noční škola. Když druhého dne přihnali stáda na pastviště, políbili se při setkání, čehož předtím ještě nikdy nečinili, a sevřeli se navzájem v objetí; s třetím prostředkem však otáleli: přesahovali ostych jak panny, tak i mladého pastýře. A opět přišla noc a jí vzápětí bezesnost, vzpomínky na to, čeho se odvážili, a výčitky pro to, co zameškali. „Políbili jsme se, a neprospělo to; objali jsme se — také nadarmo. Jediným tedy prostředkem proti lásce bude — spolu si lehnout. Také to musíme zkusit; patrně je to lék účinnější než polibek.“

10 Takto rozumujícím se přirozeně i zdávalo o lásce — o polibcích i objetích —, a čeho se ve dne nedo-

pustili, dopouštěli se ve snu: leželi spolu obnaženi. Jako by je byl bůh nějaký roznítil ještě více, vstali dne následujícího a touhou po polibcích hnali svá stáda jako o překot. Sotva se zahlédli, s úsměvem seběhli z cesty dolů. Následovaly polibky, vzápětí nato objetí; na třetí prostředek nedocházelo, neboť ani Dafnis neodvažoval se zmínky o něm, ani Chloé nechtěla začít čekajíc, až náhodou i k tomu dojde.

11 Sedíce pod kmenem dubovým blízko sebe, dávali se unášet bezuzdně sladkým blahem, jež byli objevili v polibku. Těž se objímali, až se ret tiskl ke rtu. A když při tom Dafnis poněkud prudčeji strhl Chlou do náručí, dívka sklesla nějak na bok a on, jak se hnal za polibkem, položil se s ní. I poznali, že to ztělesněný obraz jejích snů, a dlouho pak leželi jako spoutaní. Nevědouce však, co dále, a myslíce, že je to vrchol milostného počítku, promarnili

tak většinu dne, až se pustili a roztrpčení nadcházející nocí hnali stáda odtud. A snad by se byli časem přece něčeho odvážili, kdyby se nebyl strhl po celém venkově tento poplach:

12 Několik urozených mladíků z Méthymny hodlalo použít doby vinobraní k zábavě poněkud neobyčejné: spustili na moře malou lodici, své sluhy posadili k veslům a objížděli kraj Mytilénských, pokud se rozkládal při moři. Přímoří má tu krásné přístavy a je okrášleno nákladnými budovami; jsou tu i četné lázně, sady a háje — výtvořily jednak přírody, jednak dovednosti lidské, vše jako stvořené ke kratochvíli. Pluli podél břehu, zajížděli do přístavů a bavili se všelijak, aniž komu ubližovali: udicemi uvázanými jemnou nití na rákos lovili s mořského útesu ryby skalného pobřeží, hned zase pomocí psů a tenat chytali zajíce vyplašené hlukem ve vinicích; dali se též

do chytání ptáků a polapili v oka divoké husy, kachny a dropy, takže vytěžili ze své zábavy i pro svou hostinu. Čeho potřebovali ještě mimo to, brali od venkovanů, platíce jim vysoko nad cenu. Nepotřebovali než chléb, víno a přístřeší. Ježto podzimu už bylo namále, bylo nebezpečné přenocovat na moři; proto vytáhli na břeh také loď, bojíce se bouřlivé noci.

13 Náhodou tehdy jeden z venkovanů potřeboval provaz, kterým by vytáhl kámen, jakým se vyšlapané hrozny lisují; provaz dřívější se mu totiž přetrhl. I odešel tajně k moři, přistoupil k nestřežené lodici, lano rozvázal a doma svým způsobem ho upotřebil. Ráno se mladíci z Méthymny sháněli po laně, a ježto se nikdo ke krádeži nepřiznával, pokárali docela mírně své ubytovatele a odpluli. Ujeli třicet stadií a přistali v končině, kde měli svůj domov Chloé a Dafnis; pláž zdála se jim příhodnou k lovu na za-

jíce. Provaz k uvázání loďky ovšem neměli; zkroutili tedy dlouhé, zelené proutí v jakési lano a jím upevnili loď za okraj zádi ku břehu. Nato pustili své psy k vystopování zvěře a nastražili tenata po cestách, jež se jim zdály nejvhodnější. Tu psi pobíhali sem a tam a svým štěkáním poplašili kozy, takže opustily návrší a zaběhly kus dále — k moři. Tam na písčité ovšem neměly, co by ohryzovaly; tu některé odvážnější přišly až k lodi a okousaly zelené proutí, jímž byla loďka uvázána.

14 A jak se zdvihl vítr z hor, moře se pojednou mírně rozvlnilo. A rázem vlny od břehu se odrážející unesly uvolněnou loďku a hnaly ji na širé moře. Jakmile to Méthymnští zpozorovali, jedni běželi k moři, druzí svolávali své psy a jeden přes druhého křičel tak, až se sem seběhl na jejich volání celý sou- sední venkov. Než nepomohlo to nic: vítr vanul plnou

silou a loď nezadržitelnou rychlostí uháněla po proudu. Když Méthymnští pozbyli tak nemalého majetku, jali se hledat pastevece koz: našli Dafnida, stloukli jej a svlékli ze šatů; jeden z nich vzal dokonce šůru na psa a stočil mu ruce vzad, aby ho svázal. Ale týraný hoch křičel a úpěnlivě prosil venkovany, především pak volal na pomoc Lamóna a Dryanta. Oba otužilí starci, rukou pádných od polní práce, rázně se ho ujali žádající, aby byl případ řádně vyšetřen.

15 Když také ostatní o to žádali, ustanoven soudcem pastýř Filétas: byl nejstarší z přítomných a těšil se po venkově pověsti muže obzvláště spravedlivého. Nejprve žalovali Méthymnští — jasně a stručně, ježto měli soudcem pastýře: „Přišli jsme v tyto končiny, chtějíc si zalovit. Loď jsme uvázali zeleným proutím a zanechali u břehu; poté dali jsme se do

hledání zvěře svými psy. Tou dobou kozy tohoto chlapce sešly až k moři, sežraly proutí a loď uvolnily. Viděls, jak se žene mořem? Co myslíš, s jakým asi majetkem? Jaké šaty jsou ty tam, jaké výstroje pro psy a kolik peněz?! Tyhle polnosti bys koupil za ně! Za to si vyměníjeme odvést s sebou tohohle, jelikož je to špatný pastýř: pase kozy u samého moře jako nějaký lodník.“

16 Tak vyzněla žaloba Méthymnských. Dafnis, ač ukrutně byl ztýrán ranami, při pohledu na přitomnou Chlou ovládl se docela a vypovídal takto: „Pasu kozy, jak se sluší a patří. Nikdy mne ani jediný soused neobvinil, že má koza mu spásla zahradu nebo polámala výhonky révy. Ti zde však jsou špatní lovci a mají bídně vycvičené psy, kteří ustavičným pobíháním a ukrutným štěkáním zaplašili kozy z hor a plání až k moři jako vlci. A že ohryzaly proutí?

Vždyť na písčíně neměly trávu ani planiku ani mateřídoušku! Loď vzala za své větrem a mořem: je to dšlo bouře, ne koz. A že v ní bylo šatstvo a peníze? Kterýpak člověk zdravého rozumu uvěří, že loď s nákladem tak cenným za lano měla proutí?“

17 Při těchto slovech zaslzel Dafnis, i vzbudil veliký soucit u venkovanů, takže soudce Filétas přisahal při Panovi i Nymfách, že není vinen Dafnis ani kozy, nýbrž moře a vítr, které arci soudí jini soudcové. Takovou řečí Filétas ovšem Méthymnské nepřesvědčil: zlostně se vrhli na Dafnida a opět ho vlekli odtud a chtěli spoutat. Tím venkované rozlícení vyrazí na ně jako hejna špačků nebo kavek; brzy jim vyrvou Dafnida, který sám už také bojoval, a brzy je obrátí ranami holf na útěk. A neustali dříve, dokud je nevyhňali za hranice na jiné pozemky.

18 Zatímco pronásledovali Méthymnské, Chloé

odvede ve vší tichosti Dafnida k Nymfám a omyje mu zkrvavený obličej: měl od rány rozbitý nos. Potom vyjme z mošny kus kvašeného chleba a krajíček sýra, aby se najedl. Co však jej nejvíce občerstvilo — dala mu svými svěžími rty polibek jako med.

19 Tak tehdy Dafnis jen stěží unikl velkému nebezpečí. Ale záležitost tím nebyla skončena. Když totiž Méthymnští jen tak že dorazili do své domoviny, ne však v bujném veselí a na lodi, nýbrž pěšky a samá rána, svolali ihned spoluobčany do shromáždění a dostavili se tam s olivovými ratolestmi žádající, aby se jich ujali a pomstili je. Pravdy ovšem neřekli ani slova, aby ještě neutřžili smích za pořádný výprask, jehož se jim od pastýřů dostalo. Žalovali Mytilénské, že jim odňali loď a uloupili peníze — docela jako ve válce. Jejich zranění snadno zjednalo jim víru u občanů, kteří pokládali za spravedlivé

pomstít mladíky z nejváženějších rodin v městě: usnesli se tedy na válce proti Mytilénským, a to bez ohlášení, svému vojevůdci pak rozkázali, aby spustil na moře deset lodí a plnil pobřeží Mytilénských; ježto nebylo daleko do zimy, bylo nebezpečné svěřit moři větší loďstvo.

20 Vůdce hned následujícího dne vyjel s vojíný, kteří sami veslovali, a plul k přímořským pozemkům Mytilénských. Tam uloupil mnoho stád, mnoho obilí a vína, ježto bylo právě po vinobraní, a též nemálo lidí, kteří tu v polích pracovali. Připlul též k pozemkům Chloiným a Dafnidovým, kde zčistajasna vystoupil a v kořist odehnal si vše, co se mu namanulo. Dafnis nebyl právě tehdy u svých koz: odešel do lesa nařezat zeleného listí, aby měl na zimu zásobu píce pro kůzlata. Spatřiv s výšiny nepřátelský vpád, skryl se v dutém kmeni uschlého buku.

Ale Chloé meškala u stáda; pronásledována utekla se k Nymfám s prosbou o ochranu a prosila Méthymnské, aby už kvůli bohyním ušetřili ji i svěřená jí stáda. Nezmohla však ničeho: Méthymnští se pustě sochám vysmáli, stáda odehnali a dívčinu odvěkli, švihající ji pruty jako kozu nebo ovci.

21 Když už měli lodi plné nejrůznější kořisti, rozhodli se dále už neplout a z obavy před bouří a přáteli zamířili raději k domovu. Pluli tedy odtud, ale za velkých svízelů při veslování, neboť nevanul ani větríček. Když se rozhostil opět klid, Dafnis sešel na pláň, kde pásli, ale nespatrił ani kozy, ani ovce nezastihl, ani Chlou nenašel — jen holou poušť a pohozenou šalmaj, obľíbenou hračku Chloinu. S hlasitým voláním a žalným kvílením běžel k buku, kde sedávali, hned zase k moři, jestli tam snad dívku spatrił, potom k Nymfám, k nimž se utekla, když ji

chtěli odvěci. Zde se vrhl na zem a Nymfy obviňoval ze zrady:

22 „Z vašich rukou vyrvali Chlou, a vy jste se dovedly na to dívat? Tu, která vám věnce splétala, z prvního mléka ulévávala, tu, jejímž darem je table šalmaj! Ani jedinou kozu mi neurval vlk, zato nepřátelé teď celé stádo i s tou, jež pásala se mnou. A kozy jistě stáhnou a ovce zabijí a Chloé bude na přístě bydlet v městě! Jak jen mám jít na oči otci a matce, bez koz, bez Chloé, a ze své práce zběhnout? Vždyť už nemám co pást. Tadyhle si lehnu, až se dočkám buď smrti, nebo nového boje. Zdaž i ty, ó Chloé, snášíš muka podobná? Zda vzpomínáš na tuto pláň, na ty Nymfy zde a na mne? Či jsou ti útěchou ovce a kozy ve společném zajetí?“

23 Po těchto slovech upadne plácem a žalem do hlubokého spánku. Tu k němu přistoupí tři Nymfy,

krásně urostlé ženy, zpola obnažené a bosé, s rozpuštěnými kadeřemi, podobné sochám v jeskyni. Poprvé, jak se aspoň Dafnidovi zdálo, slitovaly se nad ním; na to nejstarší z nich praví, myslí mu do-
dávajíc: „Nic nám nevyčítej, Dafnide! Pečujeme o Chlou více než ty. Slitovaly jsme se nad ní už jako nemluvnátkem a v této sluji jsme ji živily, když tu ležela. Nic nemá společného s touto plání ani s brá-
vem Lamónovým. Také nyní je postaráno o její osud, aby se nedostala do Méthymny k otrocké práci a nestala se částí válečné kořisti. Také Pana, který sedí tamto pod pinií a jehož jste nikdy ani kvítkem neuctili, jsme požádaly, aby přispěl Chloi na pomoc; více než my se vyzná v táboře vojenském a nejednou už opustil venkov a prošel válkou: a půjde na Mét-hymnské jako nepřítel málo vítaný. Neochabuj, vstaň a ukaž se Lamónovi a Myrtalé, kteří jsou rovněž

zdrčení pomýšlením, že snad ses také ty stal částí loupežné kořisti. Nazítrí se ti Chloé vrátí s kozami i ovce*mi* a společně budete pást a společně na šalmaj hrát. Ostatní vaše věci budou starostí Erótovou.“

24 Když zjevení domluvilo, vytrhl se Dafnis ze spaní a tonul v slzách radosti i žalem; poté se poklonil sochám Nymf a slíbil, že jim bude obětovat nejlepš*í* kozu, bude-li Chloé zachráněna. Rozběhl se i k pinií, kde stála socha kozonohého a rohatého Pana, držíc v jedné ruce šalmaj, v druhé skákajíc*ho* kozla; také jemu se poklonil, vroucně se modlil za Chlou a slíbil obětovat kozla. Teprve až se západem slunce ustal v pláči a modlitbách, sebral nařezanou zeleň a vrátil se do dvorce, kde rozptýlil žal rodiny Lamónovy veselými slovy útěchy, trochu pojedl a dal se do spaní, které se rovněž neobešlo bez slz: modlil se, aby se mu opět zjevily Nymfy v snách,

a také zato, aby už rychle nadešel den, na který mu přislíbily Chlou. Nikdy se mu ještě noc tolik nevěkla jako tenkrát. A téže noci zběhlo se toto:

25 Vůdce Méthymnských, uraziv asi deset stadií, hodlal dopřát vojínům po únavné výpravě zotavení. Právě dorazil k předhoří, jež vyběhlo do moře na způsob měsíčního srpku, takže vody uvnitř tvořily záliv klidnější, než bývá v přístavech; dal tedy spustit kotvy na širém moři, aby nemohl nikdo z venkovanů ani jedinou loď z pevniny poškodit, načež dovolil Méthymnským, aby se klidně bavili. Majíce — díky své loupeži — hojnost všeho možného, popíjeli, veselili se a uspořádali jakousi vítěznou slavnost. A dne už bylo namále a zábava s nocí vážla, když pojednou jako by celý kraj ohněm zazářil a zároveň se ozvalo hlučné šplounání vesel, jako by se blížilo mocné loďstvo. Kdosi vzkřikl na vůdce, aby se chopil

zbraně, jeden volal druhého, ten měl pocit, že je raněn, onen zase ležel jako mrtvola. Byl to obraz noční bitvy v nepřítomnosti nepřátel.

26 Po takovéto noci nadešel jim den, mnohem ještě hroznější. Kozli ze stáda Dafnidova a taktéž kozy měly náhle na rozích břechtán s hrozny květů; berani a ovce Chloiny vyli zase jako vlci a rovněž dívka sama se objevila s pinií kolem hlavy. Neméně na moři udála se mnohá podivuhodná znamení: kotvy, které se pokoušeli vytáhnout, tkvěly pevně v hlubině; vesla, sotva je pohroužili do vody, se lámala; z moře vyskakovali delfini a tloukli ohony do lodí, až jejich vazba povolovala; s příkré skály pod předhořím zalechli cosi jako zvuk šalmaje: nezněl však roztomile jako šalmaj, nýbrž děsil posluchače jako válečná polnice. Zmatek se jich zmocnil: běželi ke zbraním a volali nepřátele, ale neviděli je. Už si přáli, aby

raději zase nastala noc, že snad jim přinese klid a mír. Tolik bylo jasno z těchto úkazů všem, pokud měli smysly pohromadě, že ony přízraky a tajemné hlasy pocházejí od Pana hněvajícího se na plavce. Nemohli se však domyslit příčiny — vždyť ani jedinou svatyni Panovu nevytloupili. Teprve když vůdce — patrně řízením božským — o polednách zdřímá, zjeví se mu sám Pan a řekl mu:

27 „Ó prokletí bezbožníci, čeho jste se to odvážili ve svém šílenství? Zanesli jste válku do niv tolik mně milých, odehnali stáda skotu, koz a ovcí, mé péči svěřená, odvěkli jste od oltářů pannu, kterou chce Erós učinit látkou milostné povídky. Ani pohledu Nymf jste se nezalekli, ani mne — Pana. Proto neuzříte Méthymnu, poplujete-li dále s takovouto kořistí, ani neuniknete mé šalmaji, jež vám nahnala strachu: utopím vás a udělám z vás potravu ryb,

nevrátíte-li okamžitě Nymfám Chlou i její stáda — kozy a ovce. Vstaň tedy a dívku vyloď se vším, co jsem řekl. Povedu i tebe na tvé plavbě, i dívku na cestě.“

28 Všecek poděšen vůdce vyskočil (jmenoval se Bryaxis), svolal velitele lodí a rozkázal, aby mezi zajatci okamžitě vyhledali Chlou. Rychle ji našli, neboť seděla ověněna pinií, a předvedli mu ji. Poněvadž také tato okolnost zdála se mu potvrzovat jeho vidění ve snu, dopraví dívku na pevninu svou vlastní lodí. Sotvaže z ní vystoupila, zazní opětně zvuk šalmaje se skály, ale ne už válečný a děsivý, nýbrž pastýřský, jaký vodívá na pastvu stáda. Tu také ovce seběhly po žebříku lodním na pevninu, aniž které pazneht uklouzl, kozy ovšem ještě směleji, jsouce zvyklé šplhání po srázech.

29 A stáda obstoupí Chlou v kruhu jako sbor, sko-

tačice a mečice, jako by projevovala svou radost; naproti tomu kozy s ovcemi a skotem ostatních pastýřů ani se nehnuly z dutiny lodní, jako by se jich tóny šalmaje netýkaly. Všichni v úžasu hlasitě vzývali Pana, když tu spatří na zemi i na vodě divy ještě větší: lodi Méthymnských se náhle rozjely, dřív než vytáhli kotvy, a loď vůdcovu vedl delfin z moře se vynořující; kozy pak a ovce vedl přelíbezný zvuk šalmaje, ale kdo to hraje, neviděl nikdo. A stáda ovcí a koz kráčela vpřed a zároveň se pásala jako okouzlená onou písní...

30 Byla asi právě doba druhé pastvy, když Dafnis náhle zahlédne s vysokého útesu stáda a Chlou; s hlasitým výkřikem „ó Nymfy a Pane“ seběhne na pláň, obejmě Chlou a klesne do mdlob. Když konečně byl k životu přiveden Chloinými polibky a její teplou náručí, odebere se k známému buku, kdež se usadil

pod jeho kmen a vyptával se jí, jak unikla tolika nepřátelům. A dívka mu jedno po druhém vyprávěla: o onom břechanu koz, o vytí ovcí, o věnci piniovém, jenž se jí objevil na hlavě, o ohni na zemi, o hluku na moři, o dvojm zaznění šalmaje — nepřátelském a pokojném, o té strašlivé noci a kterak ji hudba neznámou cestou dovedla až sem. Teď Dafnis porozuměl zjevení Nymf a že to všechno je dílem Panovým, a také on vypravoval, co viděl a slyšel a kterak, se smrtí už smířen, Nymfami byl vrácen životu. Potom pošle Chlou domů pro Dryanta a Lamóna a pro všechny ostatní, čeho potřebí k oběti. Sám zatím uchopí nejlepší ze všech koz, ověncí ji břechanem, tak jak ji prve spatřili nepřátelé, ulije jí mléka na rohy a obětuje ji Nymfám; nato ji pověsí, stáhne a zasvěť jí kůži v dar.

31 Po příchodu družiny Chloiny roznítil oheň,

maso dílem uvařil, dílem upekl a první sousta obětoval Nymfám a ulil jim plné měsídlo moštu. Pak vystlal zemi listím, aby měkce leželi, a hodoval a pýjel a byl samý žert; zároveň však dohlížel na stáda, aby je vlk nenapadl a neprovedl vražedné dílo. Také zpívali některé písně o Nymfách, skladby dávných pastýřů. Když nadešla noc, uložili se tam na poli k spánku; následujícího dne pamatovali na Pana: ověňčili kozla — vůdce stáda — píní, přivedli ho k pínii a po ulití vína a vzývání boha obětovali jej, pověsili a stáhli. Maso jednak pečené, jednak vařené položili na listí na blízké louce a kůži i s rohy zavěsili na pínii vedle sochy Panovy v pastýřský dar bohu pastýřů. Také mu obětovali první sousta masa a ulili mu z měsídla, ale většího. Chloé zpívala, Dafnis hrál na šalmaj.

32 Po oběti se uložili na zem k hostině. Tu k nim

přistoupí pastýř skotu Filétas, který náhodou nesl několik věnečků Panovi, a také hrozny, ještě s listím a haluzemi révovými. Provázel ho nejmladší z jeho synů, Tityros, chlapec plavovlasý, modrooký, pleti bílé a rozpustilý; poskakoval si svižně jako kůzle. Hned se všichni zdvihli a pomohli mu ověňčit Pana a zavěsit snítky révy v zeleň pinie, načež ho vybídli, aby si k nim přisedl a popíjel s nimi. A jak tomu bývá u starců vínem rozjařených, jeden druhému měl tolik co povídat: jak zamlada pásali, kolika lupičským vpádům unikli, jeden se chlubil, jak skolil vlka, a druhý, že hrával na šalmaj jako druhý Pan; tuto čest si osobil Filétas.

33 Tu Dafnis a Chloé naléhali na něj všemožnými prosbami, aby dopřál také jim něčeho ze svého umění a rozezvučel šalmaj o slavnosti boha, jenž má šalmaj rád. Filétas přivůil, ač ne bez povzdachu, že se mu

stářím krátí dech, a chopil se šalmaje Dafnidovy. Ta však byla malá pro tak velké umění, neboť na ni foukala pouze ústa chlapcova. Pošle tedy Tityra pro svou vlastní šalmaj do dvorce vzdáleného odtud deset stadií. Tityros odhodil pastýřský šat a nahý dal se do běhu jako kolouch. Zatím slíbil jim Lamón, že bude vyprávět pověst o šalmaji, kterou mu zpíval sicilský pastýř koz, odměněn od něho kozlem a šalmaj:

34 „Tahle syrinx, tento nástroj zde, nebyla původně nástrojem, nýbrž slíchnou pannou líbezně zpívající. Pásla kozy, hrála si s Nymfami a zpívala jako teď. A když tak pásla a hrála si a zpívala, přistoupil k ní Pan, snažil se ji naklonit svým touhám a slíboval, že se všechny její kozy budou množit dvojnásob. Zasmála se panna jeho lásce podotýkajíc, že si nezvolí milencem někoho, kdo není ani kozlem, ani celým člově-

kem. Tu se Pan pustí za ní, aby se jí zmocnil, ale Syrinx před jeho násilím prchala. Znavena utká-ním chce se ukrýt v rákosí a — zmizí v bažině. Pan zlostně rákosí pokosil, ale když dívku nenašel, pochopil její smutný konec. I vymyslí si nástroj: spojí rákosové trubice, a to nestejně délky, ježto nestejná byla i jeho láska. Od té chvíle je krásná panna zvučnou syringou.“

35 Lamón právě dovyprávěl pověst a Filéatas ho chválil, že sladčeji než píseň zněla jeho povídka, když k nim přistoupí Tityros se šalmaji otcovou, velkým to nástrojem o velkých píšťalách; tam, kde byly spojeny voskem, bylo ozdobné kování. Každý byl by hádal, že je to ona, kterou první zrobil si Pan. Filéatas se zdvihl a sedl si zpřímá na svém místě a nejprve jal se zkoušet píšťaly, zdali dobře foukají; a seznav, že dech jimi probíhá bez obtíží, zadul do

ních jarou silou. Zdálo se jim, že slyší souzvuk mnoha píšťal; tak mohutně zněl její tón. Ponenáhlou však jej zeslaboval, takže písní přibývalo líbeznosti. I ukázal jim veškeré umění vzorné melodie: jak se má hrát stádu skotu, jak je přiměřeno kozám a jak to mají rády ovce; líbezny byl nápěv pro ovce, mohutný pro skot, pronikavý pro kozy. Slovem, napodobil všechny šalmaje šalmají jedinou.

36 Ostatní mlčky leželi s rozkoší naslouchající. Tu povstal Dryas, vybídl ho, aby zahrál píseň ke cti Dionýsově, a sám zatančil jim tanec o vinobraní: napodobil trháni hroznů, nošení košů, vyšlapávání hroznů, plnění sudů a posléze popíjení moštu. To vše zatančil Dryas tak případně a názorně, že měli dojem, že zří skutečnou révu, kádě na hrozny, sudy a Dryanta skutečně popíjejícího.

37 Když se třetí ze starců takto vyznamenal tan-

cem, políbil Chlou a Dafnida. Oba ihned povstali a zatančili pověst, vyprávěnou Lamónem. Dafnis napodobil Pana, Chloé Syringu: on ji prosil a přemlouval, a ona se ledabyle smála; pronásledoval ji a běhal po špičkách, napodobuje chůzi Pana-Kozonoha, a ona se tvářila unavená útekem. Potom se Chloé ukryla v lese jako Syrinx v bažině; tu se Dafnis chopil velké šalmaje Filétovy a vyloudil z ní tóny lkavé, jako by toužil, milostné, jako by ji přemlouval, a vábivé, jako by ji hledal. Filétas pln obdivu vyskočil, políbil Dafnida a dal mu šalmaj darem projeviv přání, aby také Dafnis ji zanechal důstojnému nástupci. Dafnis tedy svou malou šalmaj zasvětil v dar Panovi, políbil Chlou, jako by byla vskutku prchla a on ji našel, a za zvuků nového nástroje hnal stádo odtud.

38 Prikvačila noc, a proto i Chloé svolávala ovce

zvuky šalmaje a hnala domů. Kozy šly vedle ovcí a Dafnis krácel po boku Chloině; dlouho do noci užili tak druh druh a umluvili se, že nazítří poženou svá stáda dříve. A učinili tak. Právě svítalo, když přišli na pastvisko. Nejprve vzývali Nymfy, potom Pana, načež usedli pod dub a hráli na šalmaj. Po vzájemném líbání a objímání uložili se na zem a po chvíli, aniž k čemu došlo, zase povstali. Nezapomněli ani na jídlo a popíjeli víno smíšené s mlékem.

39 Tím vším přibýlo jim vřelosti a smělosti, docházelo i k milostným rozepřím a pozvolna také k přísahám věrnosti. Dafnis přistoupiv k pinii přisahal při Panovi, že sám — bez Chloé — nechce žít ani jediný den; Chloé opět se odebrala do jeskyně a přísahala Dafnidovi při Nymfách, že chce být jeho v životě i smrti. A ve své dívčí prostotě šla tak daleko, že když opouštěli jeskyni, žádala ho, aby při-

sahal podruhé: „Dafnide,“ pravila, „Pan je bůh s milostnými sklony a věrolomný. Miloval Pinií, miloval Syringu, stále znepokojuje Dryady a pořád má něco s Nymfami, strážkyněmi stád; opomineš-li přísahu při něm učiněnou, opomine tě potrestat, i když budeš mít více žen, nežli má šalmaj píšťal. Přísahej mi tedy při tomto stádu koz jakož i při oné koze, jež tě odkojila, že neopustíš Chlou, dokud ti zůstane věrna; pakliže slovo, dané tobě i Nymfám, zruší, opust ji, nenáviď a třeba zabij jako vlka!“ Potěšila Dafnida tato nedůvěra; postavil se doprostřed stáda, jednou rukou se chopil kozy, druhou kozla a přísahal, že bude milovat Chlou, dokud bude milovat ona jeho; a pakliže dá před ním přednost jinému, že místo ní zabije sebe. A Chloé měla radost a věřila: byla mladá pastýřka, kozy a ovce byly jí vlastními bohy pastýřů...

1 Jakmile se Mytilénští dověděli o přistání oněch desíti lodí a když jim někteří příchozí z venkova pověděli o loupežení, byli toho mínění, že si podobné příkoří nesmějí dát od Methymnských líbit; i rozhodli se, že rovněž proti nim zdvihnou válku, a to ihned. Sebrali tedy tři tisíce těžkooděnců a pět set jezdců a vyslali vojevůdce Hippasa, ale po souši, neboť moři v období zimním nebylo co věřit.

2 Ten vytrhl do pole, ale nepustošil pozemky Methymnských ani neloupil stáda a majetek rolníků

a pastýřů, pokládaje podobné jednání za více lupičské než vojevůdcovské; zato však pospíchal přímo k městu, aby napadl jeho nestřežené brány. Byl od města asi sto stadií, když mu vyjde vstříc hlasatel, nabízející mu smír. Sotva se totiž Méthymnští dověděli od zajatců, že Mytilénští o celé události ani nevědí a že toliko jejich rolníci a pastýři zakročili oním způsobem proti zpupnosti mladíků, litovali, že se odvážili proti sousednímu městu kroku spíše unáhleného než rozumného; proto snažně usilovali, aby vrácením veškeré kořisti obnovili s nimi pokojné styky na zemi i na moři. Hippasos, ač byl pověřen neomezenou vojevůdcovskou mocí, odkázal hlasatele na Mytilénské; sám položil se táborem asi deset stadií od Méthymny a čekal na rozkazy své obce. Za dva dny nato přišel k němu posel s rozkazem, aby vrácenou kořist dopravil domů a vrátil se bez jakýchkoliv

nepřátelských projevů; Mytilénští totiž, majíce na vybranou mezi válkou a mírem, uznali mír za prospěšnější.

3 Tak byla zažehnána válka Méthymnských s Mytilénskými, když právě tak nečekaně skončila jako začala. Ale nadcházela zima, pro Dafnida a Chlou krutější než válka: napadly zčistajasna spousty sněhu, uzavřely všechny cesty a uvěznily všechny rolníky. Nezkrotně proudily bystriny sněhem rozvodněné a led ztuhl; stromy pod tíhou sněhu div se nelámaly, země zmizela zrakům úplně, až na okolí pramenů a řek. Tehdy nikdo nevyháněl stáda na pastvu ani sám nevycházel za práh: raději zažíhali už o kuropění veliký oheň a předli len, tkali kozí srst nebo si robili důmyslné skříňky na chytání ptáků. Tehdy skot u jeslí byl zásoben plevami, kozy a ovce ve stájích listím a vepři v chlévcích žaludy a bukvicemi.

† Tak byli všichni jako přikování k domácímu krbu. Rolníci a pastýři byli vesměs rádi, že jsou aspoň na nějakou dobu zbaveni svých trudů, že se mohou po ránu klidně najíst a jaksepatří vyspat; jim se zdála zima dokonce příjemnější než léto i podzim, ba i než samé jaro. Ale Chloé a Dafnis, majíce ve vzpomínkách jen své opuštěné radovánky — polibky, objetí a své společné hostiny, prožívali noci bezesné a žalné, toužebně čekající na jaro jako na své vzkříšení. Zarmucovalo je, kdykoliv zavadili o mošnu, z níž jídali, nebo zahlédli džbán, z něhož spolu pivali, nebo šalmaj, nyní jen tak pohozenou, někdejší dárek z lásky. I modlivali se k Nymfám a k Panovi, aby je zbavili také této trýzně a ukázali opět jim i stádům sluneční jas. A za modlitby přemítali zároveň o prostředku, jak by se mohli uvídnět. Chloé si nevěděla vůbec rady ani pomoci; stále s ní byla její domnělá

matka, učila ji česat vlnu, otáčet vřetenem a zmiňovala se jen o vdavkách; ale Dafnis, díky své dlouhé chvilí a větší vynalézavosti, zosnoval konečně lest, jak by se s Chlouou uviděl.

5 Před dvorem Dryantovým, hned pod dvorcem, rostly dva velké keře myrtové s břechtanem: myrty blízko sebe a břechtan uprostřed nich tak, že své výhonky rozkládal po obou jako réva, tvoře spleť svých listů jakousi sluj; veliké, bohaté okolky visely z jeho snětí jako hrozny. Z nedostatku potravy v polích shromáždila se kolem něho spousta zimního ptactva — mnoho kosů, mnoho kvíčal, divokých holubů, špačků a jiného ptactva, jemuž je břechtan pochoutkou. Pod záminkou, že jde chytat tyto ptáky, vydal se Dafnis na cestu, když si byl naplnil mošnu medovými koláči; aby budil důvěru, nesl s sebou lep a oka. K místu nebylo dále než deset stadií, ale sněh byl

ještě tuhý a činil jeho cestu velmi svízelnou; leč Lásce je všecko schůdné — oheň, voda, ba i sněhy nebetýchých hor.

6 Kvapným krokem dorazil ke dvoru, strásl s nohou sněh, nalíčil oka a natřel dlouhé pruty lepem; potom usedl, mysle na ptáky a na Chlou. Ptáků přilétalo hojně a chytilo se jich s dostatek, takže měl plné ruce práce s jejich sbíráním, zabíjením a škubáním; z chaty však nevycházel nikdo, ani muž, ani žena, ani kohout; všichni dleli u ohně uvnitř zavření, takže si Dafnis už zoufal, že mu ptáci nepřinesli štěstí. Zamýšlel vrazit do dveří pod nějakou záminkou a v duchu přemýšlel, co jen říci pravdě nejpodobnějšího: „Přišel jsem si pro oheň.“ — „Což jsi neměl bližší sousedy?“ — „Přišel jsem požádat o chléb.“ — „Vždyť máš mošnu plnou jídla!“ — „Potřebuji trochu vína.“ — „Vždyt jste je včera a přede dvěma také

dělali!“ — „Vlk mě pronásledoval.“ — „Kdepak jsou jeho stopy?“ — „Přišel jsem chytat ptáky.“ — „Proč tedy se svou kořistí už nejdeš?“ — „Rád bych viděl Chlou.“ — Ale kdo tohle přízná rodičům své dívky? „Všecko je to podezřelé. Lépe věru mlčet! Však užřím Chlou na jaře, není-li mně souzeno, jak se zdá, vidět ji v zimě!“ — Po takových a podobných úvahách vida, že všude naráží, mlčky sebral svůj úlovek a jižjiž odcházel. Tu, jako by se ho Erótovi zželelo, přihodí se toto:

7 Tou dobou Dryas byl se svými u stolu; právě se rozděllo maso, předkládány chleby a měsídlo plněno vínem, když jeden z ovčáckých psů vyčíhal si neštěženou chvůli, maso popadl a utekl dveřmi. Tím rozzloben Dryas (neboť byl to jeho díl) chopil se hole a pronásledoval ho po stopě jako pes psa. Tak se ocitl pojednou až u břechtanu a spatřil Dafnida,

jenž si kořist naložil už na ramena, chystaje se zmizet. Rázem zapomněl na maso i na psa a hlasitě zvolal: „Buď vítán, hochu!“ A objal ho, políbil a vedl za ruku dovnitř. Málo věru scházelo, že by byli Dafnis a Chloé při vzájemném shledání padli na zem; ovládli se však a stanuli zpříma, pozdravili se a políbili, což jim bylo takřka oporou, že neklesli.

8 Když se Dafnis tak nečekaně dostal k Chloé a k jejímu políbení, sedl si blízko ohně, odložil s ramenou své holuby a kosy na stůl a jal se vyprávět, jak znechucen ustavičným zahálením doma vypravil se na lov a kterak jedny z ptáků chytil do ok, druhé na lep, když se chtěli popást na myrtách a břechtanu. Chválili jeho pracovitost pobřežce ho, aby jen jedl, pokud ještě pes něco nechal, a Chloé nařídili, aby mu nalila. Ochtotně posloužila Dafnidovi, ale dříve ostatním: předstírala, že se na něj hněvá za to, že málem

od samého prahu odběhl, aniž ji viděl. Přes to, dříve než mu podala pohár, trochu upila a potom teprve jej odevzdala Dafnidovi. Ač měl žízeň, pil pomalu, aby si zdlouhavými doušky požitek prodloužil.

9 Stůl, plný chleba a masa, rychle se vyprázdnil. Staří zůstali sedět, vyptávali se ho na Myrtalu a Lamóna a velebili jejích štěstí, že se jim dostalo v stáří takové opory. Dafnis byl té chvíle rád; vždyť ji slyšela Chloé. Když pak ho zdržovali, ježto následujícího dne hodlali obětovat Dionýsovi, málo scházelo, že by byl radostí — místo Dionýsovi — vzdal božskou úctu — starým! I vyňal rychle z mošny zásobu medových koláčů jakož i chycené ptáky, které potom připravovali k večeři. Podruhé přistavili měsidlo a podruhé roznítili oheň. A když záhy naděla noc, jedli poznovu; poté si popovídali, zazpí-

vali a odešli na lože, Chloé s matkou, Dryas pak s Dafnidem. Chloé neměla z toho více kromě naděje, že nazítří opět uvidí Dafnida; ale Dafnis těšil se lichou rozkoší: pokládal za rozkošné, že smí spát aspoň s otcem Chloiným...

10 Když se rozednilo, rozpoutal se nesmírný mráz, a severák svým dechem všecko spaloval. Vstali a obětovali Dionýsovi ročního beránka, načež zažehli veliký oheň a chystali jídlo. Zatímco Napé pekla chléb a Dryas vařil beránka, Dafnis a Chloé použili volné chvíle a vyšli před dvůr, kde stál břechtan; zde opět rozložili oka a natřeli pruty lepem a chytili nemalé množství ptáků. Při tom se opájeli nepřetržitými polibky a vyměňovali sladká slova: „Kvůli tobě jsem přišel, Chloé.“ — „Vím to, Dafnide.“ — „Kvůli tobě zabíjím ty ubohé kopy.“ — „Co chceš ode mne?“ — „Nezapomeň na mne!“ — „Však

nezapomínám: Nymfy jsou svědky, při kterých jsem kdysi přísahala tam v té jeskyni, do níž se vrátíme, jen co roztaje sníh.“ — „Ach, je ho tolik, Chloé, až se bojím, že roztají dříve než on.“ — „Vzmuž se, Dafnide! Slunce již pálí.“ — „Kéž by tak pánilo, ó Chloé, jako oheň, který hárá v srdci mém!“ — „Děláš si ze mne žerty!“ — „Nedělám, jako že jsem přísahal při kozách, jak jsi mi poručila!“

11 Tak se Chloé ozývala Dafnidovi jako ozvěna, když je pojednou volala Napé; přiběhli tedy domů a s kořistí ještě bohatší než byla včerejší. Pak ulili z mėsidla vína Dionýsovi a ověnění na hlavách břechanem dali se do jídla. Když čas pokročil a když ještě jásavým voláním pozdravili Dionýsa, propustili Dafnida s mošnou plnou masa a chleba. Dali mu také divoké holuby a kvíčaly pro Lamóna a Myrtalu, že prý si nachytají sami jiné, dokud potrvá zima a dokud

je na břechtanu plodů dost. Rozloučil se a políbil je — Chlou naposled, aby si její polibek uchoval nepomíšený... Od té doby přišel častěji po jiných cestách a s jinými záminkami, takže jim zima neuběhla docela v odříkání lásky.

12 Když se probouzela vesna, sníh povoloval, země se odhalovala a tráva pučela, tehdy všichni pastýřové vyháněli stáda na pastvu a přede všemi Chloé a Dafnis, jsouce v službách pastýře zámožnějšího. Hned se rozběhli k Nymfám a k sluji, odtud k Panovi a pinii, poté k dubu, pod nímž sedávali, pášli stáda a líbali se. Dali se též do hledání květin, aby ověnčili bohý: sotva ze země vyrážely, lákány hřejivým zefýrem a životodárným slunkem. Přesto našli fialky, narcisky, drchničky a různé jiné prvotiny jara. Také již měli od některých koz a ovcí čerstvé mléko, z něhož ulévali na počest bohům, ověňujíce jejich sochy.

Zasvětili jim v dar také šalmaj, aby tak podnítili slavíky ke zpěvu; a ti se ozývali z houštin a cvičili zvolna své „Ityn“, jako by se po dlouhém odmlčení rozpomínali na svůj zpěv.

13 Tam zabečelo již stádo, onde dováděla jehňátka, skrčila se pod matku a sála její vémě; ovce pak, jež nebyly dosud matkami, pronásledovali berani a každý skákal na jinou. Podobně kozli zase pronásledovali kozy, ale skoky ještě vášnivějšími, sváděli boje o kozy a každý měl své, jsa na stráži, aby mu je soupeř neodloučil. Snad i starce byla by podobná podívaná vydráždila k milostným hrám; tím spíše oni — oba mladí, životem kypící a už dávno hledající lásku, rozněcovali se vším, co slyšeli, a chřadli vším, co viděli, a hledali rovněž něco víc než polibek a objetí, zvláště Dafnis. Přes zimu dospěv samotářským a nečinným pobytem doma, planul teď mocnější touhou po po-

libcích i objetích a byl ke každému činu podnikavější a smělejší.

14 Žádal tedy Chlou, aby už vyhověla každému jeho přání a aby si spolu ulehli svlečení, ale na déle, než činívali; ještě prý tento prostředek zbývá z oněch Filétou doporučených jakožto jediný lék lásku tisíci. Když vyzvídala, co více ještě mohou než se políbit, obejmout a lehnout si a co dále chce s ní počít, pravil: „To, co činí berani s ovcemi a kozli s kozami. Neví-díš, jak po tomto vykonaném díle jedny už neprchají, ani druhí se už nemoždí jejich pronásledováním, nýbrž klidně se pasou vedle sebe, jako by byli dříve užili společné rozkoše? Nejspíše nějaké sladké je to dílo, jež vítězí nad hořkostí lásky.“ „Ale což nepozoruješ, Dafnide,“ namítla dívka, „jak i kozy i kozli, ovce i berani stojí při tom zpříma? A ty žádáš na mně, abych si s tebou lehla, a ještě nahá. A oč jsou přece

ony srstí zarostlé méně obnaženy než já oblečená!“
— Povolil Dafnis: uložil se s ní a ležel tak dlouho, ale neuměje toho, po čem toužil, pozdvihl dívku a přivinul se k ní pozadu. Když se však ocitl ještě více v nesná- zích, sedl si a plakal, že prý je ve výkonech lásky ne- vědomější než každý beran.

15 Žil tam hned v sousedství na vlastním pozemku rolník jménem Chrómis, věkem už hodně sešlý. Měl ženu z města, mladou a spanilou, pro venkov až příliš jemnou, již říkali Lykainion. Ta když vídala Dafni- da, jak denně honí kozy mimo, po ránu na pastvu a v noci z pastvy, zatoužila navnadit ho dary a získat tak za milence. Jednou ho vyčíhala, když byl sám, a dala mu darem šalmaj, plástek medu a vak z jelení kůže; říci mu však něco se bála, tušíc jeho lásku k Chloi: pozorovala dobře, jak velice je dívce oddán. To poznala už dříve z jejich posunků a smíchu;

o něco později se jednoho rána Chrómiovi vymluvila, že odchází k sousedce, jež měla slehnout, a pak je sle- dovala zpozvdáli, nato se ukryla kamsi do houští, kde by ji nespatriili, vyslechla vše, co mluvili, a viděla, co dělali; ani to jí neušlo, že Dafnis plakal. Jata sou- citem s nebohými a myslíc, že se jí naskýtá dvojitá pří- ležitosť — jim pomoci a zároveň dojít vlastní tužby —, zosnuje lest:

16 Druhého dne pod záminkou, že jde opět navští- vit onu sousedku, odebrala se přímo k dubu, pod nímž seděli Dafnis a Chloe, a s tvářf naoko vážně poděšenou pravila: „Dafnide, pomoz mi ubohé! Jednu z dvacíti hus a zrovna nejkrásnější, uchvátil mi orel. Nemohl arci s tak těžkým břemenem vzlétnout, aby je donesl, jak obyčejně, až na onu vysokou skálu, nýbrž zapadl i s husou do tohoto nízkého lesa. Prosim tě tedy při Nymfách a při Panovi tamto, pojd se mnou do lesa

— sama se tam bojím — a zachraň mi husu, ať se mé hejno neztenčí! Snad se ti dokonce orla samého podaří usmrtit; aspoň už nebude tak řídit mezi vašimi jehňaty a kůzlaty. Stádo zatím ohlídá Chloé; kozy jí velmi dobře znají, když pase ustavičně s tebou.“

17 Nemaje tušení, co ho čeká, Dafnis ihned se vzbudil, vzal pastýřskou hůl a šel za Lykainion. Vedla jej hodně daleko od Chloé, a když se ocitl v největším houští, vybídla ho, aby se posadil blízko pramene, a pravila: „Miluješ Chlou, Dafnide, jak jsem zvěděla v noci od Nymf. Vyprávěly mně ve snu o tvých včerejších slzách a přikázaly mi, abych ti pomohla a poučila tě o skutcích lásky. Nejsou to polibky ani objetí; je to cosi jiného, sladší než ono, neboť je při tom delší slast. Je-li ti tedy líbo zbavit se trýzně a hledané rozkoše okusit, pak mi dopřej,

abych tě učinila svým rozkošným žákem; a já — Nymfám k vůli — naučím tě tomu.“

18 Dafnis nevěděl, co radostí počít, a že byl prostinký pastýř koz, mladý, zamilovaný, klesl jí k nohám a snažně prosil Lykainion, aby ho ihned naučila umění, kterým by u Chloy dosáhl svých tužeb. A jako by se měl naučit čemusi velkému a přímo nadpřirozenému, přislíbil, že jí dá krmené kůzle, čerstvé sýry z nejučtějšího mléka a ještě kozu. Lykainion, setkavši se u pastýře s ochotou, jakou neočekávala, počala s výcvikem Dafnidovým taktó: vybídla ho, aby usedl, jak byl, blízko ní, aby ji líbal tak a tolikrát, jako činívá, a při tom aby ji objímal a položil se na zem. Usedl, políbil ji a položil se, a když se Lykainion ujistila, že je díla schopen a plný touhy, pozdvihla mladíka ležícího na boku, obratně pod něho vklouzla a zavedla ho na cestu, tak dlouho hledanou; poté se

už dále o svého žáčka nestarala: příroda sama její poučila, jak dále si vést...

19 Po tomto milostném výcviku chtěl se Dafnis ve své pastýřské nevinosti rozběhnout k Chloi, aby ihned udal, čemu se naučil, jako by se bál, že to snad průtahem zapomene. Ale Lykainion ho zadržela potýkajíc: „Ještě o něčem tě musím poučit, Dafnide! Já, že jsem ženou vdanou, netrpěla jsem teď pranic; neboť dávno mě této věci naučil muž jiný za cenu mého panenství. Ale až se Chloé ocitne s tebou v podobném zápolení, bude úpět, plakat a jako zabitá ležet v tratolišti krve. Ale neboj se krve, a až ji přemluvíš k povolnosti, odveď ji v tato místa, kde ji, bude-li křičet, nikdo neuslyší, bude-li plakat, nikdo neuvidí, a bude-li krvácet, umyje se v prameni. A nezapomeň, že já jsem tě učinila mužem dřív než Chloé!“

20 Po tomto připomenutí Lykainion odešla do jiné části lesa, jako by ještě hledala husu; Dafnis pak jal se přemýšlet o jejím sdělení. A tu ho přešla dřívější horkokrevnost, i hrozil se vymáhat na Chloi více než políbek a objetí, nepřeje si, aby křičela jako před nepřitelem, aby plakala, jako by měla bolest, ani aby krvácela jako zavražděná; mladý nováček děsil se krve myslé, že toliko z rány se řine. Rozhodnut, že se s ní bude těšit obvyklým způsobem, vyšel z lesa. Když přišel k místu, kde seděla Chloé splétajíc vínek z fialek, zalhal si, že husu vyrval z drápů orlových, a objal ji a políbil jako předtím v rozkošné zábavě Lykainion; tolik si dovolil, jelikož to nebylo nebezpečno. Chloé mu nasadila vínek na hlavu a políbila ho na vlasy, neboť se jí zdály krásnější než fialky. Pak vyňala z mošny kus lisovaného ovoce a několik chlebů a podala mu je k jídlu. Mezi jídlem

brala mu kousky od úst a jedla jako malé ptáče.

21 Zatímco jedli a více ještě se líbali, uzřeli, jak je májí rybářská loďka. Nebylo ani větrku, hladina byla tichá a rybáři musili veslovat. A veslovali rázně: chvátali, aby dovezli čerstvě nachytané ryby ještě živé jednomu zámožnému občanu do města. A jako činivají lodníci, aby zapomněli na únavu, tak činili při veslování také tito: jeden z nich, udávající takt při veslování, zpíval námořnické písně; ostatní vpadali čas od času v souzvuku do jeho zpěvu jako sbor. Pokud činili tak na moři otevřeném, hlas jejich zanikal, poněvadž zvuky se rozplývaly do volného ovzduší; když se však ocitli pod nějakým předhořím a vjeli do hlubokého zálivu srpovitého tvaru, tu se hlasy zesilovaly a písně předzpěvujícího zaznívaly jasně až na pevninu; neboť hluboký údol, rozkládající se pod plání, přijímal ony zvuky jako hudební

nástroj a věrně odrážel každé pronesené slovo, každé zašplounání vesel i jednotlivé hlasy plavců. Byl to pravý požitek pro posluchače. A jak hlasy z moře vždy předcházely, ustávaly hlasy z pevniny o tolik později, oč později zazněly.

22 Dafnis, znaje tento úkaz, všimal si toliko moře. Bavilo jej, jak lodice uhání podél plání rychleji než pták, a hleděl si něco z oněch písní zapamatovat, aby si je mohl přehrávat na šalmaji. Ale Chloé, tehdy slyšíc poprvé takzvanou ozvěnu, hned se ohlížela k moři — za plavci do taktu zpívajícími, hned se obracela k lesu hledajíc ony, kteří se jim ozývali. A když loď už zajela a v úvalu se rozhostil klid, vptávala se Dafnida, zdali také za tím předhořím je nějaké moře a zda i tam snad pluje jiná loď a jiní plavci s týmiž zpěvy a zdali všichni najednou umlkají. Tu se Dafnis něžně usmál a ještě něžněji dívku polí-

bil, a ověncív jí vínkem z fialek, jal se jí vyprávět pověst o Ozvěně a v odměnu za svůj výklad vymínil si od ní ještě deset jiných polibků:

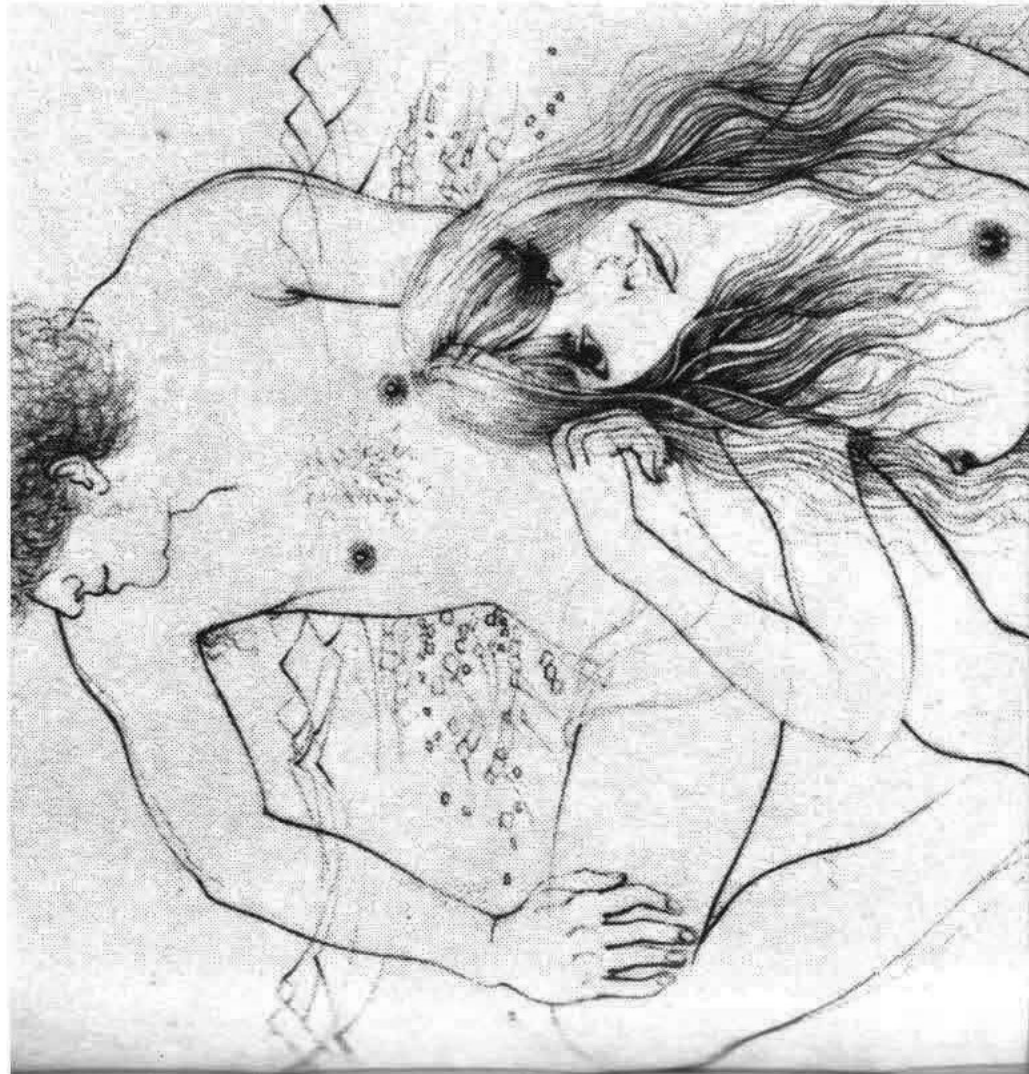
23 „Je čtené, panno, pokolení Nymf; jsou Nymfy Melijské, Dryady a Helejské — vesměs krásné, vesměs výborné pěvkyně. Dcerou jedné z těchto byla Ozvěna, smrtelná — po otci smrtelném — a krásná — po krásné matce. Byla odchována Nymfami a vzdělána Múzami v hraní na šalmaj, na flétnu, na lyru, kitharu a ve všelikém zpěvu, takže už v květu věku panen-ského s Nymfami tančila a s Múzami zpívala. Ale mužům se většinou vyhýbala — jak lidem, tak bo- hům —, libujíc si ve svém panenství. I rozhněvá se na dívku Pan, jednak že jí záviděl její zpěv, jednak že nedosáhl jejich půvabů, a sešle šílenství na pastýře ovcí i koz. Ti jako psi nebo vlci jí rozsápou a její údy ještě zpívající rozmetají po celé zemi. A matka

Země z lásky k Nymfám pohřbila všechny údy ve svém lůně, ale tak, že uchovála ono umění hudební, a z vůle Nymf vydává teď hlas napodobujíc vše — jako kdysi dívka — bohy, lidi, nástroje i zvířata, ba i Pana samého, hraje-li na šalmaj. Pan zaslechnuv hlas vyskočí a honí jej po horách — ne snad jako kdysi z vášnivě touhy se jí zmocnit, nýbrž aby vy- pátral, kdo je ten stále se schovávající jeho napodo- bitel.“ Po tomto vypravování dala Chloé Dafnidovi polibků ne deset, nýbrž bezpočtu: neboť skoro totéž říkala po něm také Ozvěna, jako by svědčila, že Dafnis v ničem nelhal.

24 Když pak slunko hrálo každým dnem víc a víc, ježto se loučilo jaro a nadcházelo léto, tu se jim opět vrátily jejich letní zábavy: Dafnis plovál v řekách, Chloé se koupala v pramenech; on hrával na šalmaj o závod s piniemi, ona o závod se slavičky prozpěvo-

vala. Chytali hovorné kobyľky, lovili cvrlikajúci cikády, sbírali kvetiny, trásli stromy a pochutnávali si na ovoci. Také si už leckdy ulehli spolu nazí a prehodili přes sebe jedinou kozí kúži. A hravě byla by se stala Chloé ženou, kdyby nebyla Dafnida lekala krev; ten dokonce z obavy, aby snad ve svém předsevzetí nebyl zviklán, nejednou ani dívce nedovoloval aby se svlékla, takže se tomu divovala, ale ostýchala se ho ptát po příčině.

25 Tohoto léta obletoval Chlou přímo zástup ženichů a mnoho jich docházelo odevšad k Dryantovi se žádostí o ruku dívčinu. Jedni přinášeli dary, druzí slibovali hory doly. Tu Napé, slibnými nadějemi ponoukána, radila, aby Chlou provdali a nezdržovali déle doma dívku už dospělou, jež snad o málo později někde na pastvě učiní mužem leckterého pasáka — za několik jablek nebo růží: lépe prý, když

ji učiní domácí paní a příjmu nabízené dary a uschovají je vlastněmu a manželskému dítěti; narodil se jim totiž před nedávnem chlapecek. Dryas nejednou podléhal těmto řečem, neboť kdekdo sliboval mu dary až příliš velké na mladou pasačku; ale když si opět pomyslí, že si panna zaslouží lepšího ženicha než sedláka a že jim dokonce může přinést štěstí a blahobyť, najde-li jednou skutečné rodiče, tu otálel s odpovědí a lhůtu za lhůtu prodlužoval, takže mezitím získal darů nemálo. Jakmile se Chloé o tom dověděla, prožívala chvíle velmi trudné a dlouhou dobu tajila to Dafnidovi, aby ho nezarmoutila. Ale když ji bez přestání prosil a otázkami na ni doléhal a ještě více se trápil jejím tajemím, než kdyby se byl všechno od ní dověděl, vyprávěla mu vše: jak se o ní uchází mnoho bohatých nápadníků, co všechno říkála Napé, aby sňatek uspíšila,

a jak jim Dryas neodřekl a odložil své rozhodnutí do vinobraní.

26 Zdrčen jejím sdělením Dafnis usedl a dal se do pláče: raději prý zemře, nebude-li Chloé dále pást s ním, a nejen on sám — také ovce, dostanou-li pastýře jiného. Potom se vzpamatoval, vzmužil a pojal záměr, že si Chloina otce nakloní, že se bude rovněž počítat za jednoho z uchazečů a bohdá snadno nade všemi zvítězí. Jedno však jej znepokojovalo; Lamón nebyl bohat: pouze to zmenšovalo jeho naději. Přesto však se rozhodl, že se bude o Chlou ucházet a dívka souhlasila. Lemónovi neodvázil se říci o tom ničeho, Myrtylé však pověděl o své lásce bez ostychu a vytasil se s úmyslem se oženit. Sděbila to v noci Lamónovi. S nevolí přijal její přímmluvu a ještě ji zahrnul výčitkami, že dcerku pastýřskou namlouvá chlápci, jemuž — soudě z předmětů s ním

nalezených — určen prý osud nevšední a jenž je oba může učinit, najde-li své vlastní rodiče, svobodnými, ba i pány rozsáhlejších pozemků. Tu Myrtalé z obavy, aby Dafnis docela nepozbyl naděje v sňatek a z nešťastné lásky se neodvázil kroku zoufalého, oznámí mu jiné důvody odporu Lamónova, řkouc: „Jsme chudí, hochu, a rádi bychom nevěstu s větším věnem; oni jsou bohatí a rádi by zase bohaté ženichy. Nuže tedy přemluv Chlou a ta zase ať přemluví otce, aby nežádal mnoho a sňatek dovolil. Zajisté i ona miluje tebe a raději obejme chudého krasavce než bohatého opičáka.“

27 Myrtalu ani nenapadlo, že Dryas na to přistoupí, když má přece ženichy bohatší, i myslila, že tak nejvhodněji sňatek odvrátí; a ani Dafnis nemohl jí mít za zlé tato slova. Vida, že se nikterak neblíží splnění jeho tužeb, vedl si jako jiní chudí milov-

níci: plakal a vzýval opět Nymfy o pomoc. Bohyně přistoupily k němu v noci, když spal, v týchž podobách, v nichž je spatřil kdysi, a opět nejstarší z nich mu pravila: „Sňatek Chloin má na starosti jiný bůh; my však dáme ti dary, jež Dryanta obměkčí. Loď mladíků methymnských, jejíž proutí kdysi tvé kozy přehryzaly, byla zanesena větrem onoho dne daleko od pevniny; v noci pak, když mořský vítr rozbouřil hlubinu, byla mrštěna na souš — na skálu předhoří. Loď vzala zkázu a mnoho věcí s ní; ale měsíc s třemi tisíci drachmami byl vyvržen vlnou a leží, zakryt mořskou řasou, blízko mrtvoly delfína; však právě proto se k němu nikdo z mimojdoucích nepřiblížil, každý se vyhýbal hnilobnému zápachu. Jdi tedy sem, měsíc vezmi a dej pak Dryantovi. To ti teď dostačí, aby ses nezdržel chudým; později máš zbohatnout.“

28 Po těchto slovech s tmavou nocí zmizely. S úsvitem vzhopil se Dafnis pln radosti a hnal kozy o překot na pastvu. Políbil Chlou, pomodlil se k Nymfám a poté sešel k moři, že prý se jde umýt. Tam zvolna chodil písčinou při samém příboji a hledal ony tři tisíce. Nemusil se příliš trmáčet: ohavný puch delfína, který mořem vyvržen tady zahňával, vanul mu vstříc a vedl ho na cestě, až Dafnis přišel k značenému místu, odhrnul mořskou řasu a našel měšec plný stříbra. Zdvihl jej a vložil do mošny, ale neodešel dříve, dokud nevzdal vroucí díky Nymfám a rovněž moři; ač pastýř koz, měl teď moře ještě raději než zemi: vždyť mu dopomohlo k sňatku s Chloou.

29 Získav takto tři tisíce drachem, nemeškal ani na okamžik: jako by byl nejbohatší ze všech smrtelníků, a nikoliv jen z tamních sedláků, pospíšíl

k Chloí, vyprávěl jí o svém snu a ukázal měsěk. Pak ji vybídl, aby až do jeho návratu hlídala stáda, a rovnou uháněl k Dryantovi. Našel ho, když právě mlátil na humně s Napou trochu pšenice, a směle se vytasil s námluvami: „Mně dejte Chlou za ženu! Umím pěkně hrát na šalmaj, oklešťovat révu a sázet stromy. Dovedu též orat a obilí čistit od plev. A jak pasu stádo, svědkem je Chloé: převzal jsem koz padesát, a dnes je jich dvojnásob. Také statné a krásné kozy jsem odchoval, kdežto dříve jsme ke kozám připouštěli kozy cizí. Jsem dále mlád a vašim sousem bezúhonným. Odkojila mne koza jako Chlou ovce. Už tím vynikám nad ostatní, ale ani v darech si s nimi nezádám. Oni ti dají kozy a ovce, spřežení prašivých volů a obilí, jakým bys ani slepice nemohl nakrmit: ode mne dostanete tuhle tři tisíce drachem. Jenom ať o tom nikdo nezví, ani můj otec Lamón!“

A zároveň dal Dryantovi měsěk, objal ho a políbil.
30 Když staří spatřili mimo nadání tolik peněz, ihned prohlásili, že mu Chlou dají, a slíbili, že též Lamóna přemluví. I zůstala Napé s Dafnidem na místě a poháněla zatím voly kolem dokola po humně a mlátidlem dobývala zrní z klasů. Dryas uschoval měsěk k ostatním předmětům kdysi nalezeným a rychle uháněl k Lamónovi a Myrtale, aby se u nich — věc věru nevídaná! — ucházel o ženicha. Nalezl je, kterak měří ječmen, ježž před chvílí vyčistili z plev: byli celí sklíčení, že ho bylo bezmála méně, než kolik ho zasili. Potěšil je ujistěním, že to dnes vůbec všeobecný stesk; poté se ucházel pro Chlou o Dafnida: ač prý ho jiní dary zahrnují, od nich prý nevezme ničeho; spíše že jim dá ještě ze svého: vždyť prý oba mladí vyrostli spolu a společně zaměstnání spojilo je přátelstvím, jež se nedá jen tak zpřetrhat. Konečně

že už jsou toho věku, že si mohou být mužem a ženou... Tak a ještě jinak všelijak mluvil Dryas; dostal přece tři tisíce drachem za svou výmluvnost! Teď se ovšem Lamón už nemohl vymlouvat na chudobu (vždyť nedělali drahoty!) ani na věk Dafnidův (byl přece už jinou); ani teď však neřekl pravý důvod, že je totiž Dafnida pro takový sňatek škoda, nýbrž odmlčel se na chvíli a odpověděl:

31 „Dobře činíte, že si více vážíte svých sousedů než cizích a více si ceníte poctivosti bez jmění než bohatství. Kéž vás Pan a Nymfy mají za to v lásce! Už sám bych rád viděl tento sňatek; byl bych věru bláhový, abych nevítal přízně vaší rodiny, když jsem už zpola starcem a potřebuji více rukou pracovitých. Tot velký majetek! Také Chloé stojí za mnoho, dívka krásná, v květu let a ve všem zdatná. Jsem však nevolník a nemohu o svých věcech rozhodovat: můj pán

musí o tom zvědět a dát svolení. Nuže odložme svatbu do podzimu; v tu dobu, jak mi říkáš přichází z města, můj pán sem zavítá. Potom si mohou být mužem a ženou; zatím ať se mají rádi jako sourozenci! Jen tolik ještě poslyš, Dryante: ucházíš se o mladíka, jenž je z lepšího než my.“ Po těch slovech jej políbil a podal mu pohár, aby se napil — byl to právě poledne, načež jej na kus cesty doprovodil, jsa k němu samá laskavost.

32 Dryas nepřeslechl poslední slova Lamónova, i uvažoval v duchu po cestě, kdo asi je Dafnis: „Byl odkojen kozou — zrovna jako z vůle boží; je krásný a nepodobá se ani zbla ploskonosému starci ani holohlavé jeho ženě. Měl jmění tři tisíce drachem, kolik nemívá pastýř ani brušek. Což i jej někdo odložil jako Chlou? Také jej našel snad Lamón jako Chloujá? Ležely snad i u něho podobné předměty prů-

kazné, jaké jsem našel já? Je-li tomu tak, ó mocný Pane a milé Nymfy, až snad hoch vypátrá své vlastní rodiče, vypátrá i něco z tajemství Chloiných.“ Tak v duchu uvažoval a zamýšlen ubíral se k humnu. Tam zastihl Dafnida, čekajícího netrpělivě na jeho zprávy. Všecek okřál, když ho Dryas pozdravil jako zeteť, když mu oznámil, že snátek budou slavit na podzim, a slíbil rukou dáním, že Chlou nedostane nikdo než on.

33 Rychlostí myšlenky letěl Dafnis k Chloi, jídla a nápoje ani se nedotknuv. Nalezl ji, jak dojí a dělá sýry, a zvěstoval jí radostnou zprávu stran snátku; od té chvíle ji líbal už jako svou ženu, ne potají, a dělil se s ní o práci: dojíl do věder, vkládal sýry do ošatek a podkládal jehňata a kůzlata pod matky. A když měli tehdy všecko v pořádku, umyli se, najedli, napili a bloudíce zahradou hledali zralé ovoce.

Byla ho velká spousta, neboť rok byl štědrý, mnoho hrušek planých i štěpných a mnoho i jablek; některá z nich ležela již na zemi, jiná byla ještě na stromech: jablka na zemi líbezněji voněla, jablka na větvích líbezněji vypadala. Ona voněla vínem, tato zářila zlatem. Jedna jabloň byla očesána; neměla již ani plody ani listů, větve byly vesměs holé. Jedinké jablko zrábalo na ní až v samém vrcholku, velké a krásné, libou vůní předstihujíc ostatní. Sadař se asi bál pro ně vylézt, a proto je tam nechal. Možná také, že schovával ten krásný plod pro zamilovaného pastýře.

34 Sotvaže Dafnis jablko zahlédl, chystal se, nic nedbaje odporu Chloina, pro ně vylézt, aby je utrhl. Prudce odběhla k stádům za to, že jí nevyhověl. Dafnis vylezl na strom, dostal se až k jablku, utrhl je a přinesl darem pohněvané Chloi se slovy: „Tohle jablko, ó panno, zplodily krásné Hóry, krásný strom

je živil, slunce dalo mu uzrát a Štěstěna je zachovala. Nemohl jsem je tam nechat, když mám oči, aby spadlo na zem a aby je pasoucí se ovce rozšlapala nebo lezoucí červ otrávil nebo Čas aby je zničil pohozené a pouze rakem obdivované. Jablko získala Afroditě odměnou za svou krásu; jablko i já dávám tobě jako cenu vítěznou. Soudcové jsou stejní: Paris byl pastýřem ovcí, já opět koz.“ Po těchto slovech vložil jablko dívce do zánadrří. A jak se k ní přiblížil, Chloé ho políbila, takže věru nelitoval, že se odvážil pro ně do takové výše: dostal odměnu lepší i než jablko ze zlata — polibek.

I Z Mytilény přišel jeden z čeledí Lamónova pána se zprávou, že pán přijde krátce před vinobraním, aby se podíval, zdali vpád Méthymnských nepoškodil nějak jeho polnosti. Ježto léto bylo již na sklonku a blížil se podzim, chystal mu Lamón pobyt, jenž by byl pravým požitekem pro oči: čistil prameny, aby měly vodu křišťálovou, vyvážel ze dvora hnůj, aby pána zápachem neobtěžoval, a ošetřoval zahradu, aby vypadala půvabně.

2 Byla to zahrada čarokrásná, polohou podobná zahradám královským. Prostírala se na místě vyvýšeném v délce jednoho stadia a byla zšíři čtyři plethra. Působila dojmem rozsáhlé nívy. Byly v ní všechny možné stromy — jabloně, myrty, hrušně, granátová jablka, smokvoně a olivy; na druhé její straně byly vysoké keře révové, tulící se zapalujícími se hrozny k jabloním a hrušním, jako by chtěly plody s nimi zavodit. To všechno byly stromy štěpné. Byly však tady i cypřiše, vavříny, platany a pinie. K těmto všem družil se místo révy břechtan, jehož okolky podobaly se velikostí a tmavou barvou hroznům. Uvnitř zahrady byly stromy s hojným ovocem a jako chráněné: zvenčí totiž stály kolem nich stromy neplodné jako plot rukou lidskou zrobený, kolem něhož zase běžela nevyšoká ohrada z kamení. Všecko tu bylo přesně vyměřeno, kmen od kmene v náležitě vzdálenosti

a větve ve výši dohromady splývaly a listí si podávaly. Také tyto stromy působily dojmem pěstěných. Dále byly tu záhony květin, z nichž jeden byly darem země, druhé dílem umění: růžové keře, hyacinty, lilie byly dílem rukou lidských; záhony fial, narcisy, drchničky vykouzčila země. V létě býval tu stín, z jara květy a na podzim ovoce a v každou dobu roční bylo tu rozkošné.

3 Odtud byl krásný výhled po pláni a bylo vidět i pastýře, jak tu pasou. Krásný výhled byl též na moře a na ty, kdo tudy přejížděli na lodích, což bylo jedním z rozkošných půvabů zahrady. Tam, kde byl právě její střed po délce i šířce, byla svatyně a oltář Dionýsův: oltář ovíjel břechtan, svatyni pak ratolesti révové. Vnitřek svatyně choval obrazy ze života Dionýsova: Semelu, jak právě rodí, spící Ariadnu, spoutaného Lykúruga a Penthea, sápaného bakchant-

kami. Byli tu dále přemožení Indové a proměnění Tyrhénové a všude Satyři vyšlapávající hrozny a tančící bakchantky. Ani Pan tu nechyběl: seděl na skále a hrál na šalmaj jako do taktu všem těm víno vyšlapávajícím a tančícím.

4 Rozkošnou tuto zahradu ošetřoval tedy Lamón: ořezával suché větve, uzavozal odnože révy, věčil Dionýsá a květinám přiváděl vodu. Byl tu jeden pramen, jež našel Dafnis pro květiny; byl vyhrazen pouze květinám a nazýván pramenem Dafnidovým. Také Dafnida Lamón vybízel, aby krmil kozy jak jen možno nejvíce; zajisté prý se i na ně pán podívá, když tak drahnou dobu zde nebyl. Dafnis byl bez starosti, jsa jist, že se mu dostane za kozy pochvaly; vždyť od té doby, co je převzal, počet jejích zdvojnásobil, vlk mu ani jednu neuloupil a byly tučnější než ovce. Chtěje pána svému sňatku naklonit, věnoval

jim všecku péči a horlivost: již časně ráno je vyháněl a přiháněl až pozdě večer, dvakrát denně je vodil k vodě a vyhledával jim pastviny co nejlepší. Staral se též o nové krajáce, hojně dojačky a větší ošatky na sýry; jeho starostlivost neznala mezí, takže kozám i rohy natíral a srst česal. Vypadaly opravdu jako posvátné stádo Panovo. O všechnu péči, již je zahrnoval, sdílela se s ním i Chloé: vlastní ovce zanedbávajíc, věnovala se větším dílem kozám, takže si Dafnis leckdy myslíval, že je to její zásluha, že vypadají tak skvěle.

5 Za těchto příprav přišel z města druhý posel s rozkazem, aby se dali co nejrychleji do sbírání hroznů; sám že tu zůstane tak dlouho, dokud neudělají z hroznů mošt, a potom prý se teprve vrátí do města, aby přivedl svého pána — tedy až po vinobraní. Tohoto posla — jmenoval se Eudromos,

ježto jeho úkolem bylo běhat — přijali ovšem s veškerou přívětivostí; a zároveň sbírali hrozny z rév, nosili je do kádí a plnili sudy moštěm; z hroznů nejpnější uřezávali i se snítkami, aby si také přičichali z města mohli učinit utěšený obraz o vinobraní.

6 Když Eudromos měl už pospíšet do města, dal mu Dafnis hojnost všelijakých darů, mezi jinými i takové, jaké může darovat pastýř koz: dobře tlacené sýry, mladinké kůzle a kozí kůži bílou a kosmatou, aby se měl čím přiodít v zimě na svých posílkách. Radostně políbil Dafnida a slíbil, že ho u svého pána obzvlášť doporučí, a rozloučil se s ním přátelsky. Ale Dafnis pásl teď s Chloou v neustálém nepokoji. Také jí se zmocňovaly velké obavy: mladík, dosud zvyklý vidět jen kozy, ovce, rolníky a Chlou, poprvé měl spatřit svého pána, kterého znal předtím sotva podle jména. I měla starosti o Dafnida, jak se

k pánovi uvede, a také stran sňatku trnula v obavách, aby nezůstal jen marným jejich snem. Ustavičné byly sice jejich polibky a objetí, jako by byli spolu srostli, ale polibky byly plaché a objetí smutná, jako by se zrovna pána již přítomného báli nebo se před ním skrývali. K tomu se jim přihodí tato úžasná věc:

7 Žil tam také jakýsi Lampis, pastýř skotu velmi drzý, který se rovněž ucházel o Chlou u Dryanta, jemuž dal už nejeden dar, hodlaje sňatek uspsít. Pochopil, že dovolí-li to pán, bude Chloé ženou Dafnidovou; i vymýšlel prostředek, kterým by pána proti nim popudil. Věděl dobře, jak je pánovi zahrada milá; rozhodl se tedy, že ji zničí a znečváří, seč jen bude moci. Stromy porazit se ovšem zdráhal, boje se, že by se hlukem prozradil, proto si namířil na květiny s úmyslem je zničit. Výchřal si noc, pře-

lezl zeď a květiny jednak vykopal, jednak zlámal a jednak rozšlapal jako vepř, načež se tajně vzdálil. Nazítlí přišel do zahrady Lamón, aby na ně pustil z pramene vodu. Spatřiv celé místo zpustošené, že by něčeho podobného nebyl schopen ani nepřítel nebo lupič, roztrhl ihned své roucho a hlasitým nářkem vzýval bohy, takže Myrtalé nechala práci prací a vyběhla ven, a také Dafnis, jenž právě vyhnal kozy, přiběhl nazpět. Při pohledu na tu spoušť dali se do usedavého pláče.

8 Naříkat nad květinami ovšem bylo marno; plakali však strachem před pánem, a byl by zaplakal i člověk cizí, kdyby se byl k tomu naskytl. Místo bylo znešvařeno a celá země byla ostatně jen blátem. Co však přece ušlo dflu zlovolnému, skvělo se dosud v nádheře květů, ač leželo po zemi. I včelky stále ještě tkvěly ve květech a bez přestání bzučely, jako

by naříkaly. A zdrcený Lamón takto hovořil: „Škoda těch růžových keřů, tak polámaných! Škoda záhonků fial, tak pošlapaných! Škoda hyacintů a narcisků, jež mi nějaký bídník vykopal! Přijde jaro — nevypučí; bude léto — nevykvetou; bude jeseň — ale nebude číms věncit. Ani ty, mocný Dionýse, neslitoval ses nad těmi ubohými květinami, u kterých máš svůj stan, které přece vidíš a kterými jsem tě rád tak často věncíval. Jak, jak teď ukáží zahradu pánovi? Co jen učiní, až ji uvidí? Pověš mne starce na jednu z piní jako Marsyu, a možná i Dafnida, jako by to bylo dílo koz.“

9 Při těchto slovech kanuly jim slzy ještě vřelejší: vždyť naříkali už ne nad květinami, nýbrž nad vlastními životy. Též Chloé bědovala nad Dafnidem, že bude oběšen, modlila se, aby raději pán ještě nepřicházel, a trávila dny trdné, jako by už viděla

Dafnida bičovat. Záhy s nocí oznámil jim Eudromos, že starší pán přijde za tři dny, jeho syn však dříve — už dne příštího. Uvažovali tedy o oné nešťastné příhodě a za účastníka porady přibrali též Eudroma. Ten, Dafnidovi nakloněn, radil, aby se přiznali se vším nejprve mladému pánovi, a slíbil, že jim sám bude nápomocen; byl u něho ve vážnosti, ježto byl s ním odkojen. A druhého dne tak učinili.

10 Astylos přijel na koni se svým parasiem, rovněž na koni. Onen byl mladík s prvním chmýřím v tváři, tento, jménem Gnathón, holil se už asi hodně dlouho. Lamón padl mu k nohám spolu s Myrtalou a Dafnidem a prosil ho snažně, aby se slitoval nad nešťastným starcem a ochránil nevinného před hněvem otcovým; zároveň mu všechno dopodrobna vypravoval. Astylos ustrnul se nad prosícím: odebral se do zahrady, a zhlédnuv zkázu mezi květinami, prohlá-

sil, že sám se u otce přimluví a celou vinu svede na koně, že prý tam uvázání se splášili, a když se pak odvázáli, že květiny polámali, pošlapali a vyhrabali. Za to mu Lamón i Myrtalé přáli božího požehnání a Dafnis přinesl mu darem kůzlata, sýry, slepice a kuřata, hrozný se snítkami a jablka s ratolestmi. Mezi dárky bylo libovonné lesbické víno přelahodné chuti.

11 Astylos jim za to poděkoval a dal se potom do lovu zajíců. Bohatý jinoch, uvyklý všf rozmařilosti, zavítal na venkov, aby okusil zábavy měšťáku vzácné; Gnathón pak, jenž neznal než jídlo a pití až do opilství, a potom chlápnosti, a nebyl nic víc než chrťán a žaludek a co ještě je pod ním, důkladně si všiml Dafnida, když přinášel dary. Odjakživa milovník hochů — když pojednou objevil půvab, jakého ani v městě nebylo, umínil si udeřit na Dafnida, maje

za to, že pastýře koz hravě přemluví. Po tomto rozhodnutí nezúčastnil se lovu s Astylem, nýbrž odebral se k místu, kde Dafnis pásal — naoko podívat se na kozy, ve skutečnosti však na Dafnida. Chtěje si ho navnadit, pochvaloval kozy, požádal ho, aby mu zahrál na šalmaj pastýřskou píseň, a dodal, že prý mu záhy vymůže svobodu; je prý všemohoucí.

12 Když mladíka takto zpracoval, počíhal si naň v noci, když hnal kozy z pastvy, přiskočil k němu, políbil ho a poté ho žádal, aby mu dopřál, čeho kozy kozlům. Dafnis konečně mu porozuměl a namítl, že je přirozeno, druží-li se kozli ke kozám, že však ještě nikdy nikdo neviděl družít se kozla ke kozlu ani berana k beranu ani kohouty ke kohoutům. Tu se Gnathón odhodlal k násilí a vztahoval naň ruce. Dafnis odstrčil opilce, který jen tak že se držel na nohou, až se skácel na zem, a utekl jako mladý psík,

zanechav ležícího Gnathóna, jež i silná paže mužova byla by měla co věst. Od té chvíle nenechával ho ani se přiblížit a raději pásal kozy pokaždé jinde, přičemž dával pozor na Chlou a Gnathónovi se vyhýbal. Konečně se Gnathón dále o něho nepokoušel, ježto se přesvědčil, že Dafnis je nejen krásný, nýbrž i silný; číhal však na vhodný okamžik, aby mohl o něm promluvit s Astylem, a kojil se naději, že hocha dostane darem od mladého pána, který často a rád příliš rozdával.

13 Tenkrátě však to nebylo dobře možno: právě přicházel Dionýsofanés a s ním Klearista a nastal veliký zmatek mezi soumary, čeledí, muži i ženami. I dal se potom do skládání sáhodlouhé řeči. Dionýsofanés byl už prošedivělý, ale velký a hezký a s mladíkem si věru nezadal, byl i bohat jako málokdo a šlechetný jako nikdo druhý. Hned první den po příchodu

obětoval bohům, vesměs ochráncům venkova — Démétré, Dionýsovi, Panovi a Nymfám, a dal postavít společné měsidlo pro všechny přítomné; v následujících dnech prohlížel si hospodářské práce Lamónovy: vida pole v pěkných brázdách, révu dobře šlechtěnou a zahradu v plné nádheře (vínu na zničení květin vzal Astýlos na sebe), potěšil se nadmíru, Lamóna pochválil a slíbil, že mu dá svobodu. Nato se odebral na pastviště podívat se ještě na kozy a jejich pastýře.

14 Chloé z ostýchavé bázně před spoustou příchozích raději prchla do lesa, Dafnis však tu setrval, opásán kosmatou kůží kozí, na plecích máje zavěšenu zbrusu novou mošnu a v obou rukou držel dary — v jedné čerstvé sýry, v druhé mladinká kůzlátka: pásl-li kdy Apollón skot ve službách Laomedontových, jistě vypadal jako tenkrát Dafnis. Hoch

beze slova a s tvářf uzardělou sklopil zrak a podal své dary. Tu promluvil Lamón: „To je, pane, pastýřtvých koz. Tys mně jich dal pást padesát a dva kozly, on ti z nich učinil sto koz a deset kozlů. Vidíš, jak jsou tlusté, jak hustou mají srst a rohy neporušené. Navykl je také hudbě: všemožné provádějí za zvuků šalmaje.“

15 Klearista, přítomná této řeči, přála si vidět ukázkou umění Dafnidova; i vybídla ho, aby zahrál kozám na šalmaj jako obyčejně, a slíbila, že mu za to dá košili, plášť a střevíce. Dafnis posadil je tedy jako obecenstvo v divadle, sám si stoupl pod buk, vyňal z mošny šalmaj a zadul do ní zprvu jen slabounce: a kozy stanuly s hlavou vzpřímenou. Potom spustil píseň pastýřskou a kozy sklonily hlavy a pásly se. Pak zase vyloudil tóny jasně a celé stádo si lehlo. Pak zapískl na šalmaj pronikavě: kozy, jako by se

blížil vlk, prchly do lesa. Po chvíli dal šalmají znamení k návratu, a kozy vyšly z lesa a seběhly se mu u samých nohou. Ani otroky nikdy nikdo neviděl poslušnější rozkazů pánových. Kdekdo se tomu podíval a nade všechny Klearista a znovu se zavázala slibem, že krásnému pastýři a dovednému hudebníku dá slíbené. Po návratu do dvorce dali se do snídání a část jídla poslali také Dafnidovi.

16 Ten jedl s Chloou, jsa rád, že si může pochutnat na městské kuchyni, a byl dobré naděje, že mu jeho páni, které si už získal, sňatek neoděprou. Zatím Gnathón, když se onou příhodou tam u stáda koz ještě více rozhořel, pocítil, že život bez Dafnida stává se mu nesnesitelným. I vyčíhal si v zahradě Astyla, když se tady procházel, zavedl ho do svatyně Dionýsovy a jal se mu líbat ruce a nohy. Když Astylos vyzvídal, proč tak činí, a vybízel ho, aby jen mluvil,

ba dokonce mu slíbil své přispění, pravil Gnathón: „S tvým Gnathónem je konec, pane! Já, který dosud miloval jen tvůj stůl, já, který dříve přísahal, že neznám nic rozkošnějšího nad staré víno, a jenž říkal, že tvoji kuchaři jsou sličnější než všichni mladíci mytilénští, pokládám od nynějška pouze Dafnida za krásného. Jídel nádherných se ani nedotýkám, ač tolik se jich strojí den co den — masa, ryb i medových koláčů. Ó hned bych se chtěl stát kozou a jíst jen trávu a listí, jen kdybych slyšel šalmaj Dafnidovu a on byl mým pastýřem! Ó zachraň svého Gnathóna a přemoz lásku nezdolnou, jinak — přísahám ti při mém bohu — popadnu meč, nacpu se jídlem a zabiji se zrovna přede dveřmi Dafnidovými. A nebuděš pak už nikdy volat svého Gnathónka, jak jsi mně žertem říkával.“

17 Velkomyslný jinoch, znající dobře trýzeň mi-

lostnou, jeho nářkům neodolal, zvláště když mu opět a opět líbal nohy, a slíbil, že si Dafnida vyžádá od otce a vezme ho s sebou do města — sobě za otroka, jemu pak pro potěšení. Aby pak Gnathóna povyrazil, s úsměvem se ho vyptával, nestydí-li se milovat syna Lamónova a chce-li doopravdy spát s mladíkem, který pase kozy; a zároveň se tvářil, jako by si ošklivil zápach kozlí. Ale Gnathón, jenž si byl na hostinách prostopášníků osvojit celou milostnou mytologii, případně hájil sebe i Dafnida: „Takových maličkostí, pane, nevnímá si žádný milovník; ať v tom či onom těle nalezne krásu, dává se jí uchvátit. Tak se už leckdo zamiloval do stromu, řeky nebo zvířete. A věru, kdo by nepolitoval milence, jenž by se měl štítit svého miláčka? Já však miluji svobodnou krásu, třeba v těle nesvobodném. Nevidíš, jak se jeho kadeř podobá hyacintu, jak jeho

zraky září zpod brv jako drahý kámen vsazený do zlata? Jak jeho tvář je zalita ruměncem, jak se mu v ústech bělají zoubky jako ze slonoviny? Který milovník by nezatoužil dostat od nich sladké hubinky? Mám-li v lásce pastýře, samé bohy napodobují: pastýřem skotu byl Anchísés, a oblíbila si ho Afrodíté; kozy pásł Branchos, a miloval ho Apollón; pastýřem ovčí byl Ganymédés, a unesl jej Zeus. Proč pohrdat hochem, kterého, jak jsem viděl, poslouchají i kozy, jako by jej milovaly? Ba spíše děkujeme orlům Diovým, že takovou krásu ponechávají nám na zemi!“

153 Astylos se s chutí zasmál zvláště těmto slovům podotknuv, že láska činí z lidí velké sofisty, a hledal pouze vhodný okamžik, kdy by mohl o Dafnidovi promluvit s otcem. Ale Eudromos celý tento hovor tajně vyslechl, a jednak že měl Dafnida rád pro jeho dobrotu, jednak že se mrzel, kdyby jinoch tak spanilý

měl být obětí choutky Gnathónovy, ihned oznámil vše Dafnidovi a Lamónovi. Dafnis poděšen pojal myšlenku, že raději i s Chlou prchne nebo společně s ní zemře. Tu si Lamón vyvolal Myrtalu z chaty a řekl jí: „Jsme ztraceni, ženo! Čas k vyzrazení tajemství nadešel. A osiří kozy i všecko ostatní. Než — mým svědkem je Pan i Nymfy — i kdybych měl, jak se říká, zůstat v stáji jako starý vůl, osud Dafnidův nesmlčím! Povím, jak jsem ho našel odloženého, prozradím, kterak byl odkojen, a ukáži, co jsem všecko u něho našel. Ať pozná ohavný Gnathón, jakého hoch a z jakého rodu se odvažuje milovat! Jen mi rychle připrav znamení jeho původu!“

19 Když se takto umluvili, odešli zase dovnitř. Tu Astylos přistoupil k svému otci, právě když měl pokdy, a žádal ho, aby vzal Dafnida s sebou do města: je prý krásný, na venkov prý je ho škoda

a brzy se může naučit od Gnathóna městským způsobům. Otec rád k tomu svolil: poslal pro Lamóna a Myrtalu a oznámil jim potěšitelnou zprávu, že Dafnis bude napříště obsluhovat Astyla, a ne už kozy a kozly; a slíbil, že jim dá za něho pastýře dva. Ve chvíli, když se všichni už sbíhali radující se, že budou mít tak slibného spoluotroka, vyžádal si slovo Lamón a jal se mluvit: „Pane, slyš od starce slova pravdy! Přísahám při Panovi a Nymfách, že v ničem neselžu. Nejsem Dafnidův otec a stejně Myrtalé neměla štěstí být jeho matkou. Nějací jiní rodiče odložili tohle dítě, snad že dost měli dítek starších. Nalezl jsem je odložené a mou kozou kojené; po její smrti jsem ji pohřbil na kraji zahrady z vděčnosti, že vykonala dílo mateřské. Našel jsem u dítěte také znamení jeho rodu; znám se k tomu, pane, a chovám ony předměty u sebe: ukazují na lepší stav, než je

náš. Nevzpírám se, aby se stal Dafnis otrokem Astylovým, to jest krásným služebníkem krásného a dobrého pána; nemohu však naprosto dopustit, aby se stal obětí hanebného Gnathóna, jenž by ho rád odvezl do Mytilény, aby ho používal jako ženy.“

20 Po těchto slovech se Lamón odmlčel a dal se do usedavého pláče. A když Gnathón byl ještě drzý a vyhrožoval ranami, tu Dionýsofanés, všecek znepokojen sdělením Lamónovým, hrozivě se na něj zamračil a poručil mu, aby mlčel; a potom se opět Lamóna vypytl a domlouval mu, aby pověděl pravdu a nevymýšlel si báchorky — proto snad, aby svého syna neztratil. Když Lamón i potom stál na svém a při všech bozích přísahal, ba i nabízel sebe, pakliže lže, na skřípec, tu Dionýsofanés uvažoval o jeho výpovědi v přítomnosti Klearistíně: „Proč by byl Lamón lhal, když může za jednoho pastýře

dostat dva? A jak by si byl také venkovan mohl tohle vymyslet? Což není přímo víře nepodobno, že by se z takového starce a ženy tak prosté narodil syn tak sličný?“

21 Rozhodl se, že místo dalšího dohadování raději si prohlédne ony předměty průkazné, ukazující-li vskutku na stav nevšední a vznešený. Myrtalé tedy odešla pro ony věci, jež uschovávali ve staré mošně. Nejdříve si prohlížel přinesené Dionýsofanés; zhlédnuv nachový pláštěk, zlatou sponku a mečík s rukojetí ze sloni, hlasitě vykřikl: „Mocný Die!“ a zavolal svou choť, aby se podívala. Při pohledu na ty věci také ona vykřikla: „Dobrotivé Sudičky! Což jsme tohle neodložili s vlastním dítětem? Neodeslali jsme s tím samu Prozřetelnost v tyto končiny? Už je to tak, milý muži. Naše je to dítě, tvým synem je Dafnis a vlastnímu otci pásl stádo koz!“

22 Zatímco ještě mluvila a Dionýsofanés líbal nalezlé předměty a slzel nesmírnou radostí, Astylos pochopiv, že je bratrem Dafnidovým, odhodil plášt a běžel do zahrady, aby první políbil bratra. Sotvaže ho Dafnis zahlédl, jak běží s tlupou ještě jiných, volá „Dafnide“, myslil, že proto běží za ním, aby se ho zmocnil; i odhodil svou mošnu a šalmaj a uháněl k moři, aby se z vysoké skály do něho vrhl. A snad by byl Dafnis, tak zázračným způsobem nalezlý, tehdy přišel o život, kdyby se nebyl Astylos dovtipil a opět nevolal: „Stůj, Dafnide! Neboj se! Jsem tvůj bratr a tvoji dosavadní páni jsou tvými rodiči. Právě nám Lamón vyprávěl o koze a ukázal znamení tvého původu. Jen se ohlédni a uvidíš, jak sem přicházejí s úsměvem radosti. Mne však polib nejdříve! Přísahám při Nymfách, že nelžu.“

23 Po této přísaze se konečně Dafnis zastavil,

počkal, až k němu Astylos doběhne, a políbil ho. Zatímco ho líbal, přihrnul se sem též ostatní zástup sluhů a služek a s nimi také otec a matka a všichni ho objímali a líbali a plakali radostí. Dafnis nejprve ze všech přivítal otce a matku, a jako by je znal už odedávna, tiskl je ke své hrudi a nechtěl se jim ani z náruče vyvinout; tak rychle sblížíje lidi přirozený pud. Na chvíli dokonce i na Chlou zapomněl. A když přišel do dvorce, dostal nádherný šat a usedl po boku vlastního otce, od něhož pak vyslechl toto vyprávění:

24 „Oženil jsem se, milé děti, docela mlád a krátko stal jsem se, jak jsem se domníval, šťastným otcem; neboť nejprve se mi narodil syn, potom dcera a posléze Astylos. Myslí jsem, že mám již dosti potomstva; proto, když se mi pak narodilo ještě tohle dítě, odložil jsem je a s ním zároveň i tyhle předměty

— ani ne tak na znamení jeho původu jako spíše jeho pohřbu. Než Osudu se zachtělo jinak: nejstarší syn a dcera zemřeli mi stejnou nemocí v jediný den, ty pak prozřetelností božskou byl jsi mi zachován k větší opoře mého stáří. Ó zapomeň, čím jsem ti tehdy ublížil — s lehkým srdcem jsem se k tomu neodhodlal — a ani ty se nermuť, Astyle, že dostaneš pouze díl mého celého jmění, vždyť rozumnému je bratr majetkem nejcennějším. Mějte se rádi, a budete moci bohatstvím zavodit třeba s králi! Zanechám vám hojnost půdy, hojnost schopné čeledi, zlata i stříbra a všeho, co je podmínkou blahobytu. Zatím dávám Dafnidovi tuto usedlost i s Lamónem, Myrtalou a kozami, které sám pásal.“

25 Ještě mluvil, když Dafnis vyskočil se slovy: „Dobře, otče, že jsi mi něco připomněl: musím odvést kozy k vodě; jistě asi žízní a čekají už na mou šalmaj,

a já tu jen tak sedím.“ S chutí se dali všichni do smíchu, že ač teď pánem, stále ještě chce být pastýřem; poslán tedy někdo jiný, aby to obstaral za něho. Po oběti Diovi Strážci uspořádána společná hostina. K ní jedině Gnathón se nedostavil: zůstal ve svatyni Dionýsově celý den a celou noc ze strachu jako prosebník. Když pak se rychle roznesla všude zpráva, že Dionýsofanés našel syna a že se pastýř Dafnis pojednou stal pánem usedlosti, sbíhali se sem po ránu lidé ze všech stran, aby se radovali s mladíkem a jeho otci přinesli dary; mezi nimi první byl Dryas, pěstoun Chloin.

26 Dionýsofanés pozdržel všechny svědky svého štěstí ještě na slavnostní hostinu. Připraveno množství vína, množství bílého chleba, také vodních ptáků a selat a různého sladkého pečiva. Také mnoho žertev obětováno místním božstvům. Tehdy snesl Dafnis

na hromádku všechny své pastýřské poklady a rozdíl je bohům v dary: Dionýsovi věnoval mošnu a kůži, Panovi šalmaj a flétnu, Nymfám pastýřskou hůl a dojačky vlastní rukou zrobené. A šel při loučení s každou jednotlivostí; neboť čemu jsme uvykli, bývá často milejší než nezvyklá a nová blaženost. A nedaroval ani dojačky dřívě, dokud do nich nenadobjil, ani kůži, dokud ji neoblékl, ani šalmaj, dokud si na ni nezahrál, ba líbal dokonce tyto předměty, oslovoval kozy a jménem volal kozly. Také se napil z pramene, z něhož tak často píval s Chloou. Než ke své lásce se dosud nepřiznával, čekaje na příhodnou chvíli.

27 Zatímco Dafnis meškal při obětech, sběhlo se s Chloou toto: seděla plačíc u pasoucích se ovcí, a jak přirozeno, říkala si: „Zapomněl na mne Dafnis; nejspíše sní o bohatém sňatku. Proč jen jsem ho ten-

krát nutila, aby mi přísahal při kozách místo při Nymfách! Opustil kozy právě jako Chlou. Ani teď, když obětuje Nymfám a Panovi, nezatoužil vidět Chlou. Snad našel u své matky služku sličnější, než jsem já. Buď si tedy s bohem. Ale já nechci žít dále.“

28 Tak přemítala dívka a hovořila, když k ní náhle přistoupil pastýř skotu Lampis, provázen tlupou venkovanů, a zmocnil se jí, maje za to, že Dafnis už si ji nevezme a Dryas teď že ještě rád ho uvítá. A dívku, jakoliv bědovala a křičela, unesli. Ale jeden z očitých svědků této příhody prozradil to Napě, tato Dryantovi a Dryas opět Dafnidovi. Mladík byl jako smyslů zbaven, neodvážil se však říci to otcí; nemaje síly se ovládnout, odešel do zahrady a bědoval: „Ó nešťastné mé odhalení! Oč mi bylo lépe pást stáda! Oč jsem byl blaženější ve svém otroctví! Ten-

krát jsem ještě mohl zřít Chlou. Nyní mně ji Lampis uloupil, a až nadejde noc, lehne si s ní! A já jenom piji, a hýřím a při Panovi, při kozách a Nymfách jsem přísahal nadarmo.“

²⁹ Tato slova Dafnidova zaslechl Gnathón, když se v zahradě ukrýval. I soudil, že nadešel vhodný okamžik, aby si ho usmířil. Vzal tedy několik mladíků z družiny Astylovy s sebou a zamířil k Dryantovi. Nařídil mu, aby je zavedl k obydlí Lampidovu, a přidal do kroku. Lampida dopadl, když právě přiváděl Chlou do chaty; odňal mu ji a jeho pomocníky pořádně ztloukl. Rád by byl také Lampida svázal a odvedl odtud jako válečného zajatce, kdyby ho nebyl předešel a neutekl. Po tak skvělém úspěchu vrátil se domů, když již nastávala noc. Dionýsofana našel spícího, ale Dafnis dosud bděl a plakal v zahradě. Gnathón přivedl k němu Chlou, načež mu

všecko vypravoval a prosil, aby zapomněl, čím mu kdysi ublížil, a aby ho přijal za svého oddaného otroka a neodháněl ho od stolu, bez něhož by hladem zemřel. Dafnis při pohledu na Chlou, kterou zase držel v náručí, smířil se s ním jako se svým dobrodincem a zároveň se Chloi omluvil za svou nevěšmavost.

³⁰ Oba se pak po vzájemné úradě usnesli, že svůj sňatek zachovají v tajnosti; Dafnis chtěl mít Chlou tajně a přiznat se s láskou jedině matce. Ale Dryas nechtěl to dovolit: žádal, aby se to oznámilo otci, a slíbil, že ho sám přemluví. Druhého dne zrána uložil do mošny předměty odložené kdysi s Chloou, odebral se k Dionýsofanovi a Klearistě, když právě seděli v zahradě s Astylem a rovněž s Dafnidem, a za nastalého ticha takto promluvil: „Podobná nutnost, která přiměla Lamóna, velí také mně, abych prozradil dosavadní tajemství. Chloé není dítětem na-

ším, námi odkojeným. Je děckem rodičů jiných a ovce ji odkojila, když ležela v jeskyni Nymf. Na vlastní oči jsem to viděl, užasl nad tím viděním a dítě jsem odchoval. Mým svědkem je její krása: nám se přece v ničem nepodobá. Dosvědčují to dále předměty s ní nalezené: jsou na pastýře příliš nádherné. Pohlédte na ně a hledejte dívce její vlastní rodiče, zdali se snad ukáže hodnou Dafnida!“

31 Ne bez uvážení prohodil tato slova Dryas; však si jich také Dionýsofanés dobře povšiml. Zahleděl se na Dafnida a vida, jak bledne a tajně slzí, ihned postřehl jeho lásku. Potom — více z obavy o vlastního syna než o cizí dívku — jal se zkoumat co nejdůkladněji sdělení Dryantovo. Když pak ještě prohlédl přinesené předměty — pozlacené střevíčky, podvazky a diadém, zavolal si Chlou a dodával jí myslí, že prý muže už má a záhy že i své rodiče nalezne. Nato

se jí ujala Klearista, aby jí ustrojila jako budoucí ženu synovu. Zatím si zavolal Dionýsofanés Dafnida stranou a tázal se ho, je-li dívka dosud čistá. Když mu Dafnis přísahal, že vyjma polibky a vzájemné přísahy nebylo mezi nimi ničeho, Dionýsofanés, potěšen jeho ujištěním, pozval oba ke stolu.

³² A tu se mohlo poznat, co je krása, je-li zvýšena ještě ozdobou: Chloé ustrojená, s vlasy spletenými a obličejem čistým, o tolik se zdála všem sličnější, že sám Dafnis jen stěží ji poznal. Každý by byl přísahal, i nebyt předmětů průkazných, že taková dívka ani nemůže být dcerou Dryantovou. Nicméně byl tu i Dryas i Napé a hodovali s ostatními, na zvláštním lehátku majíce za společníky Lamóna a Myrtalu. V příštích dnech zase obětovány žertvy a měsídla plněná vínem, a teď také Chloé zasvětila bohům, co měla — šalmaj, mošnu, kůži a dojačky. Také smísila

s vínem vodu z pramene v jeskyni, ježto v jeho blízkosti byla odkojena a sama se v něm tolikrát umyla. Ověnila i hrob ovce, jež jí Dryas ukázal, a zahrála ještě trošku stádu na šalmaj, načež se modlila k bohyním, aby jí dopřáli nalézt rodiče, jimiž by se stala hodnou snatku s Dafnidem.

33 Když se už venkovských slavností nabažili, rozhodli se, že odcestují do města pátrat po rodičích Chloiných a se snatkem že se nebude dále otálet. Zrána se tedy vypravili na cestu, když byli dali Dryantovi ještě nové tři tisíce drachem, Lamónovi pak poloviční podíl na sklizni obilí a vína z tamních pozemků, dále kozy i s pasáky, čtyři spřežení volů a šaty na zimu a jeho ženě svobodu. Poté odjeli do Mytilény s množstvím koní a povozů v okázalé nádheře. Tehdy ještě nezpozorovali občané jejich příchod, ježto se vrátili v noci; ale příštího dne shro-

máždil se kolem jejich dveří zástup mužů a žen. Muži radovali se s Dionýsofanem, že našel syna, a jejich radost vzrostla, když viděli, jaký je Dafnis krasavec; ženy blahopřály Klearistě, že si přivedla syna, a hned s nevěstou. Také je uváděla v úžas krása Chloina, jaké daleko široko nebylo rovné. Celé město bylo na nohou údivem nad mladíkem i pannou, už teď všichni blahořečili jejich snatku a přáli dívce, aby též její rod se ukázal hodným její sličnosti; ba nejedna žena z nejzámožnějších se obrátila k bohům s vroucím přáním, aby o ní se věřilo, že je matkou dcery tak spanilé.

34 Když potom Dionýsofanés po všelijakém rozjímání klesl do hlubokého spánku, měl tento sen: zdálo se mu, že Nymfy prosí Eróta, aby snatek milencům už dovolil. Tu on povolil svůj luk, odložil jej k toulci a vybídl Dionýsofana, aby pozval nejvzne-

šenější z občanů mytilénských na hostinu; potom, až bude naplněno poslední měsidlo, aby dal ukázat každému z nich Chloiny předměty průkazné. Poté aby spustili svatební zpěv. — Po tomto zjevení a sdělení se Dionýsofanés po ránu probudí, i dá vystrojiti skvostnou hostinu, a to ze všeho, čeho jen mohou poskytnout země a moře, jezera a řeky, a pozve k ní všechny předáky mytilénské. A když posléze nadešla noc a naplněno měsidlo, z něhož se ulévá Hermovi, přinesl jeden ze sloužících nalezené předměty na stříbrné míse, nosil je kolem zleva napravo a všem je ukazoval.

35 Z přítomných nepoznal je nikdo, až jakýsi Megaklés, jenž pro své stáří seděl až na konci v čele tabule, sotva je spatřil, poznal je a zvolal hlasem silným jako mladík: „Co to vidím? Co se s tebou stalo, má dcerko? Jsi ještě naživu? Či snad nějaký pastýř nalezl a odnesl jen tohle? Prosim tě, Dionýso-

fane, pověz mi, odkud máš tahle znamení totožnosti mého dítěte? Dopřej mi, abych po nalezení tvého Dafnida také já něco nalezl!“ Tu ho Dionýsofanés vybědl, aby dříve vyprávěl o odložení děcka, a Megaklés, aniž zmenšil sflu hlasu, jal se vypravovat: „Mé prostředky byly kdysi velmi skrovné, neboť co jsem měl, vynaložil jsem na výcvik slavnostních sborů a výzbroj lodí válečných. Za těchto okolností narodí se mi dcerka. Nechtěl jsem ji vychovat v chudobě, i dal jsem ji odložit ještě s těmito klenoty, neboť jsem věděl, že mnozí zase usilují třeba i tímto způsobem o otcovství. Byla tedy odložena ve sluji Nymf a svěřena ochraně těchto bohůň. A od té chvíle bohatství mně přibývalo den ze dne, ale dědic žádný: Osud nedopřál mi pak už ani dceru, ba — jakoby mně na posměch — sešlou mi bohové v noci sen, v němž mi zjeví, že otcem učiní mne ovce...“

36 Tu vzkřikl Dionýsofanés hlasem ještě silnějším než Megaklés, vyskočil a přivedl Chlou nádherně ustrojenou se slovy: „Tohle dítě jsi odložil. Tuhle pannu odkojila tobě z božské prozívatelnosti ovce jako mně zase Dafnida koza. Vezmi tyto předměty i dceru svou a odevzdej ji Dafnidovi za nevěstu! Obě děti jsme odložili, obě našli; o obě se postarali Pan, Nymfa a Erós.“ Schválil jeho slova Megaklés, poslal pro svou choť Rhodu a Chlou hýčkal ve svém náručí. A snoubenci zůstali na noc u něho, neboť Dafnis se zapřísáhl, že Chlou nesevěří nikomu, ani vlastnímu otci.

37 Nazítrí po vzájemné dohodě jeli opět na venkov; stalo se tak na výslovné přání Dafnida a Chloy, jimž se pobyt ve městě znelíbil. Stejně si vymínili, aby se jim vystrojila svatba po způsobu pastýřském. Odebrali se tedy k Lamónovi, přivedli Dryanta

k Megakleovi, představili Napu Rhodě a činili skvělé přípravy k slavnosti. A tehdy otec Chloin odevzdal dívku Dafnidovi před tvář Nymf, jimž mimo jiné mnohé dary zasvětil také předměty s Chlou odložené. Dryantovi dovršil dosavadní jmění na deset tisíc drachem.

38 Byl nádherný den, proto dal Dionýsofanés hned před jeskyní podestlat hromadu zeleného listí k odpočinku, sezval sem všechny sousedy a hostil je velkolepě. Byl tu Lamón s Myrtalou, Dryas a Napé, příbuzní Dorkónovi, Filéas a jeho synové, Chrómis a Lykainion. Nechyběl ani Lampis, jemuž se dostalo odpuštění. A jak je přirozeno u venkovských hodovníků, všecko bylo tu prosté a venkovské: jeden zpíval, jako pějí ženy, druhý dělal šprýmy jako při výrobě vína, Filéas hrál na šalmaj, Lampis na flétnu, Dryas a Lamón tančili a Chloé s Dafnidem se líbali.

A hned nablízku se pásly kozy, jako by se rovněž účastnily slavnosti, což lidem z města nebylo právě příjemné. Ale Dafnis volal některé z nich jménem, dával jim svěží zeleň a chytal je za rohy a líbal.

39 A nejenom tenkrát, nýbrž vůbec, pokud byli naživu, vedli život skorem ustavičně pastýřský, uctívali božstva — Nymfy, Pana a Eróta — a rozmnožili nesmírně stáda svých ovcí a koz, jichž mléko bylo jim vedle ovoce nejoblíbenější potravou. Také svého synáčka dali odkojit kozou a svému druhému dítěti — dcerušce — dali sáti prs ovčích; jemu říkali Filopoimén a jí Agelé. A tak tu žili pospolu až do pozdního stáří. Také jeskyni okrášlili, věnovali do ní sochy a zřídili oltář Erótovi Pastýři. A Pana pod piní ubytovali v chrámku a nazvali ho Panem Válečníkem...

40 Ale toto vše provedli a zařídili v době teprve

pozdější; tenkrát však, jakmile nastala noc, všichni doprovázeli mladé manžele do svatební ložnice za zvuků šalmajů a fléten a v záři velikých pochodní. A když se ocitli u jejích dveří, zpívali hlasem drsným a nepřijemným, jako by ani nepěli písně svatební, nýbrž zemi motykou rozrývali. Zatím Dafnis a Chloé odložili své roucho a na lůžku se pak objímali a líbali, na spánek pomýšlejíce tuto noc asi tolik jako sovy, a Dafnis vykonal, čemu ho naučila Lykainion. A tehdy teprve pochopila Chloé, že vše, co se dalo kdysi u lesa, bylo pouhou pastýřskou hrou...

POZNÁMKA

Skončil příběh, který dojímal desítky generací čtenářů a posluchačů a který je považován za nejkrásnější ze všech románů, jež se nám ze starověku dochovaly. Je tak líbezný ve své rafinované prostotě, která je plodem stylistického úsilí zkušného rétora; je tak suggestivní líčením citových zmatků i předností venkovského života, že jsme okouzleni a jsme ochotni věřit autorovi, že je na světě kout, kam je možné utéci se před vřavou příliš komplikovaného života ve velkém městě a zapomenout v poezii plné fantazie na prouzu všedního dne. Takový byl cíl idyl Theokritových a takový je zřejmě i cíl našeho autora, který přistoupil ke své literární práci se znalostí už tisícileté řecké literatury, z níž v něm uvízla především idylická poezie alexandrij-

ská a milostné verše Sapfíny. Závěr, v němž se po dlouhém odloučení poznají rodiče a ztracené děti, připomíná novou komedii atickou. Svěží líčení krajiny a láska k prostému životu na venkově má blízko k mistrovské řeči Dióna Zlatoustého O Euboji.

O autorovi nevíme nic, pouze jeho jméno známe. Jen odhadem je zařazován na konec 2. nebo do 1. poloviny 3. století n. l. V některých rukopisech je k jeho jménu připojeno označení „sofista“. To jej spolu s některými znaky díla, např. paralelismy, antithesemi, výběrem slov, členěním na malé úseky, spojuje s takzvanou druhou sofistickou, která kvetla zejména v 1. polovině 2. století n. l. a stanovila si jako cíl navázat na stylistické vymoženosti atické řečnické teorie z 5. století př. n. l. a ty pak uplatňovala i v jiných literárních žánrech, nejen v řečnictví.

Mezi starověkými romány má Dafnis a Chloé

zvláštní postavení jak pastýřským prostředím, v němž se děj odehrává, tak i tím, že je v něm dodržena jednotna místa a času. Jen málo se uplatňují prvky typické pro jiné milostné romány, jako daleké cesty spojené s dobrodružstvím, únosy, odloučení milenců, nástrahy nevíтанých nápadníků, bojové scény, dlouhé epizódy.

Hlavním tématem, před nímž vše ostatní ustupuje do pozadí, je rozvíjení lásky mezi dvěma něžnými a nevinými stvořeními. Před sklouznutím do sentimentality chrání autora jemná ironie, která probleskuje při líčení, jak naivní jsou oba zamilovaní. Příběh jen zdánlivě končí tím, jak Dafnis a Chloé naleznou své rodiče a uzavrou sňatek; mnohem důležitější je, že naleznou lásku.

Longovo dílko nacházelo od dob renesance stále své obdivovatele, čtenáře, překladatele a napodobí-

tele. Byla by dlouhá řada těch, u nichž bychom našli ohlasy této skladby, počínaje Boccacciem, neapolským Jacopem Sannazarem ze začátku 16. století a o něco mladším alžbětinským diplomatem, vojákem a básníkem Philipem Sidneyem.

Z dřívějších vydání Kuthanova překladu nutno připomenout bibliofilii ELKu z r. 1947 s rytinami Václava Maška. Slovenský překlad Julia Špaňára vyšel v r. 1963 s ilustracemi Ladislava Guderny. Longův román inspiroval i jiné výtvarníky, z našich například Jakuba Obrovského a Arnošta Procházku, toho dokonce dvakrát. Z hudební tvorby připomeneme alespoň tři díla, melodram Dafnis sicilského skladatele 18. století Emanuela Astorgy, operu Dafnis a Chloé Jacquese Offenbacha a stejnojmenný balet Maurice Ravela.

Václav Bahník

LYRA PRAGENSIS — SVAZEK 22

LONGOS

DAFNIS A CHLOÉ

Z řeckého originálu Tón kata Dafnin kai Chloén logoi tettares, vydaného W. D. Lowem, Cambridge University Press 1908 přeložil Rudolf Kuthan. Poznámku napsal Václav Bahník. Devíti kresbami vyzdobila Petra Orišková, která také navrhla vazbu a předsádky.

Vydal Supraphon n. p., nositel Řádu práce, Praha 1, Palackého 1 v roce 1976 jako 21. publikaci v edici Lyry Pragensis. Odpovědný redaktor Milan Friedl. Z nové sazby písmem nonpareille Baskerville vytiskla a vazbu provedla Stráž, tiskařské závody n. p.,

Plzeň, závod Vimperk.

184 stran AA 3,36 Kč 02-056-76 H 5912
602/22/498 Vydáno 22 000 výtisků 13/32 Vydání
čtvrté v Lyře Pragensis první.

Cena výtisku vázaného v kříži 30,— Kčs

